

wereld student

leren

studeren

stage

**afstu-
deren**

**cursus
volgen**

**samen-
vatting**

TEFL

taal

Choose right

Cooperate

**Share
Knowledge**

**Develop
Talent**

WWW.JOHO.NL

Theoretische Criminologie

Criminological Theory, deel 2

10-10-143

* 8104431 *

CRIMINOLOGIE, JAAR 2

JoHo Samenvattingen

JoHo biedt een compleet pakket samenvattingen aan. In dé studentenwinkels van Nederland vind je bijvoorbeeld uitgebreide boekuittreksels, stampijsten, handige schema's, samenvattingen van arresten, collegeaantekeningen en oude tentamens met uitwerkingen. Deze producten zijn aanvullend op je lesstof en studieboeken, besparen je tijd, vergroten je slagingskans en worden niet voor niets door vrijwel iedere student in de grote studentensteden al jaren als onmisbaar ervaren!

Kijk voor het actuele aanbod op JoHo.nl

Bij de samenstelling van de samenvattingen proberen we zoveel mogelijk de kwaliteit te waarborgen. We kunnen echter geen verantwoordelijkheid aanvaarden voor het gebruik ervan. De materialen dienen als hulpmiddel en niet als vervanging van bijvoorbeeld het volgen van onderwijs of het bestuderen van boeken.

Hoe te verkrijgen?

In het JoHo center
Het volledige aanbod is hardcopy verkrijgbaar in het JoHo center van jouw stad. Hoge kortingen voor JoHo leden.

Online via JoHo.nl
Een groot gedeelte van het aanbod is ook online gratis te downloaden voor JoHo leden.

Werken voor JoHo

JoHo zoekt voortdurend afgestudeerden voor het maken en controleren van de samenvattingen.

JoHo centers

Je vindt de JoHo centers in Amsterdam, Den Haag, Groningen, Leiden, Rotterdam en Utrecht. Voor adressen en openingstijden, kijk op JoHo.nl

The World of JoHo

Waar je alles kunt boeken en zoeken voor je studie, stage, project, baan, cursus en reis in het buitenland

JoHo **helpt** wereldwijd talent te ontwikkelen, kennis over te dragen en samen te werken.

JoHo **werkt** wereldwijd voor studenten, reizigers, vrijwilligers, expats en ondernemers.

JoHo **geeft** wereldwijd kortingen, hulp, advies, bemiddeling en gratis gidsen.

Inhoudsopgave

- H 6** – The complexity of control: Hirschi's two theories and beyond
- H 7** – The irony of state and intervention
- H 8** – Social Power and the Construction of Crime
- H 11** – Crimes of the powerful – theories of white collar crime
- H 15** – The development of criminals

Hoofdstuk 6: The complexity of control: Hirschi's two theories and beyond

Hirschi heeft de controletheorie vier decennia gedomineerd. Zijn invloed is vandaag onverminderd en zal naar verachting lange tijd aanhouden. Wat verklaart zijn voortdurende invloed op criminologische theorie?

- De theorie van Hirschi wordt gekenmerkt door spaarzaamheid. De kerngedachte (het ontbreken van een sociale band of zelfcontrole bevordert criminaliteit) is makkelijk te begrijpen.
- De theorie van Hirschi is controversieel.
- De theorie van Hirschi is ideaal om empirisch getest te worden

De centrale stelling van Hirschi's eerste theorie is dat criminaliteit ontstaat waar een sociale band zwak of afwezig is. Hij ging in tegen twee populaire theorieën, Sutherlands theorie van differentiële associatie (of culturele afwijkingstheorie) en de beheersingstheorie van Merton.

Volgens Hirschi stellen Sutherland en Merton de verkeerde vraag, namelijk wat zet mensen aan tot misdaad? Voor de theorie van differentiële associatie is het antwoord dat criminele jongeren omringd worden door een afwijkende cultuur, die ze aanleren in interactie met anderen. Dit leerproces, waarbij ze leren misdaad te waarderen is de oorzaak van regelovertredend gedrag. In de beheersingstheorie is de belemmering van het bereiken van bepaalde doelen de oorzaak van misdaad. Deze theorieën zouden iets proberen uit te leggen, dat geen uitleg behoeft: motivatie. Als mensen van nature de gemakkelijke en directe beloning van misdaad zouden opzoeken, zou het niet nodig zijn om te leren misdaden te plegen of door een ondraaglijke kracht tot misdaad aangetrokken te worden. Culturele waarden en krachten, die aanzetten tot misdaad zijn geen verklaring voor criminaliteit.

Voor Hirschi is de vraag, die gesteld moet worden: waarom zijn er mensen, die de wet niet overtreden? Centrale rol hierbij spelen omstandigheden, die mensen weerhouden van criminele impulsen.

Hirschi's forerunners

Hirschi maakt zijn standpunten erg duidelijk door de verschillen tussen zijn standpunten en die van zijn voorgangers over controletheorie te vergelijken. Deze vergelijking laat duidelijk zien hoe theorieën hun ruimtelijke en temporele context weerspiegelen maar ook hoe zij door bepaalde bijkomende overwegingen worden gekleurd.

Omdat de theorie van sociale disorganisatie in die tijd erg impopulair was probeerde Hirschi banden tussen zijn theorie en de theorie van sociale disorganisatie te vermijden, door aan te sluiten bij schrijvers als Durkheim en Hobbes.

Hirschi's sociological perspective

De meeste aanhangers van de controletheorie maken een onderscheid tussen controle, die wordt uitgeoefend door bronnen buiten het individu en controle, die binnen het individu wordt uitgeoefend. Volgens Reckless is het individu in de hedendaagse samenleving zo geïsoleerd – zo vrij om te bewegen van de ene omgeving, waarin externe controle wordt uitgeoefend

naar de andere of om er helemaal uit te ontsnappen – dat interne controle de belangrijkste bijdrage speelt bij conformiteit. Het standpunt van Hirschi is meer sociologisch. De karakteristieken, die anderen als aspecten van de persoonlijkheid beschouwden zag Hirschi als omstandigheden, die in stand worden gehouden door voortdurende sociale relaties.

Anderen hechtten veel belang aan internalisatie, het proces waarbij regels zo diep worden opgenomen dat ze een fundamenteel deel van de persoonlijkheidsstructuur vormen. Hirschi stelt dat wat diep gewortelde internalisatie van sociale verwachtingen lijkt te zijn, in feite te oppervlakkig is om regelconform gedrag te verklaren. Hirschi “redde” Durkheim van de aanhangers van de strain theory door te stellen dat Durkheim’s theorie een van de puurste voorbeelden van controletheorie was.

Volgens Hirschi was het probleem van het verklaren waarom mensen afwijkend gedrag vertonen, gebaseerd op de verkeerde veronderstelling dat de mens inherent moreel is doordat hij gedurende zijn socialisatie normen heeft geïnternaliseerd. Het was echter een oversimplificatie, volgens Hirschi, om te stellen dat strain theory van een morele mens uitging terwijl de mens in de controletheorie geacht wordt immoreel te zijn. De mens varieert volgens de controletheorie in moraliteit.

Why social control matters

Volgens Hirschi zijn aan iedere (potentiële) criminele handeling voordelen en gevolgen verbonden. Hij neemt aan – hoewel hij dat niet bewijst – dat iedereen dezelfde voordelen ziet in een misdaad. Dit leidt ertoe dat iedereen even gemotiveerd is om crimineel te handelen; dit wordt door andere criminologische theorieën niet aangenomen. In Hirschi’s model kan motivatie geen verklaring bieden voor misdaad. De variatie in de sterkte van sociale controle bepaalt volgens Hirschi de mate waarin mensen crimineel gedrag vertonen.

Die sociale controle ligt in de banden van een persoon met de conventionele samenleving : *social bonds*. Er zijn vier soorten social bonds; *attachment, commitment, involvement* en *belief*. De variatie in die sociale banden verklaart de variatie in criminaliteit. Hoe sterker de band hoe minder kans er is dat een individu crimineel gedrag zal vertonen en omgekeerd.

Die banden zijn niet noodzakelijkerwijs stabiel; ze blijven alleen bestaan zolang ze “gevoed” worden door interactie met anderen. De banden kunnen sterker en zwakker worden over de jaren; daarom hoeft men niet per se een heel leven van misdaad te leiden. Volwassenen kunnen stoppen met criminaliteit als ze bijvoorbeeld een goede baan krijgen.

Het model van Hirschi met voordelen en gevolgen is niet hetzelfde als het kosten-baten model van de klassieke school. De klassieke school gaat ervan uit dat de voordelen van een misdaad per persoon kunnen verschillen; dat doet Hirschi niet. Ten tweede bestaan de kosten volgens Hirschi niet, zoals de klassieke school impliceert, uit de kans om gearresteerd te worden en naar de gevangenis te moeten. Dat is volgens Hirschi een oversimplificatie.

The four social bonds

Op pagina 116 is een overzicht opgenomen van de vier soorten sociale banden.

Attachment houdt in de emotionele banden met anderen, vooral met de ouders. Kinderen willen hun ouders niet teleurstellen; dit is een vorm van indirecte controle. Commitment houdt in dat jongeren ergens aan toegewijd zijn, namelijk aan hun carrière waarvoor ze het op school goed moeten doen. Het is een investering van het zelfbelang die door criminele

activiteiten verloren zou kunnen raken. Involvement is de sociale controle die uitgaat van het deelnemen aan allerlei activiteiten zoals sport, werk, huiswerk, schoolactiviteiten en andere recreatie. Hirschi's empirische onderzoeken laten echter niet zien dat deze variabele veel invloed heeft. Tot slot is *belief* de sociale controle die uitgaat van het omarmen van de morele waarde van de wet en andere conventionele normen, zoals schoolregels. Normale kinderen hebben een sterke band met die beliefs terwijl delinquenten die niet hebben; daarom plegen zij misdaden.

Assessing social bond theory

Hirschi's theorie is één van de meest getoetste theorieën in de criminologie. Het is echter moeilijk om de resultaten te interpreteren omdat er veel meetinstrumenten zijn voor de vier sociale banden die niet allemaal even sterk zijn en de bevindingen van de onderzoeken nogal uiteenlopen. Toch kan aan de onderzoeken de stelling worden ontleend dat sociale banden wel meespelen bij criminaliteit maar niet alleen de criminaliteit veroorzaken. Wat mist er in Hirschi's model? Zijn theorie is gebaseerd op de veronderstelling dat mensen van nature in hun eigen belang handelen en geen speciale motivatie nodig hebben om de wet te breken. Het ligt echter niet voor de hand dat iedereen even gemotiveerd is – een ander uitgangspunt van Hirschi – dus dat is waarschijnlijk een zwak punt van de theorie; de motivatie moet verklaard worden.

Hirschi verklaart ook niet hoe grotere sociale krachten in de Amerikaanse samenleving inwerken op de sociale banden van het individu. Volgens de auteurs staat de theorie van Hirschi daarmee te los van de realiteit van de Amerikaanse samenleving. Er was ook kritiek op het feit dat de theorie van Hirschi geen onderscheid naar ras maakte; hij ging daarmee voorbij aan de gevolgen die racisme kon hebben. Later onderzoek naar een van zijn datasets wees uit dat gepercipieerde discriminatie inderdaad een goede voorspeller was voor delinquentie. Als Hirschi dit in eerste instantie ook aangekaart had, had dat grote gevolgen voor de criminologie kunnen hebben. De conclusie wordt nu ook in ander onderzoek getrokken; het is dus een probleem dat criminologen in de toekomst moeten onderzoeken.

Hirschi's second theory: self-control and crime

Hirschi's theorie over social bonds is nog steeds een belangrijk paradigma. Rond 1990 kwam Hirschi echter, samen met Gottfredson, met een gerelateerde maar verschillende theorie: de theorie van *self-control*. Volgens Hirschi en Gottfredson hadden ze een algemene criminaliteitstheorie bedacht. De theorie ging ervan uit dat zelfcontrole algemene effecten had en daarmee de hoofdoorzaak was van de criminaliteit en het afwijkende gedrag gedurende het leven van een individu.

De twee theorieën van Hirschi zijn niet makkelijk met elkaar te verzoenen. Toch heeft Hirschi geprobeerd de twee met elkaar in overeenstemming te brengen.

Self-control and crime

Volgens de tweede theorie van Hirschi en in tegenstelling tot zijn eerste, bepaalt dat zelfcontrole die op jonge leeftijd wordt geïnternaliseerd bepaalt of een individu crimineel wordt of niet. Dit past in de trend in de criminologie van de jaren '80 die weer de nadruk legde op individualistische verklaringen van criminaliteit. Hirschi en Gottfredson stelden dat hun

theorie aldus geformuleerd was omdat zo te verklaren was wat we over de aard van criminaliteit weten.

Ze stellen dat criminelen ook gedrag analoog aan criminaliteit vertonen op andere vlakken, zoals roken, gokken en te hard rijden. Criminelen zijn vaak niet in staat om hun gedrag te plannen; ze zijn altijd uit op een snelle voldoening. Belangrijk is ook dat betrokkenheid bij criminaliteit stabiel lijkt te zijn; jeugddelinquenten groeien vaak op tot volwassen misdadigers. Gottfredson en Hirschi ontleenden hun theorie aan dergelijke feiten; als misdaad en analoog gedrag tot makkelijke en snelle voldoening leiden, waarom doet niet iedereen het dan? Er is blijkbaar iets dat ervoor zorgt dat mensen die niet de wet breken dat niet doen. Die terughoudendheid moet blijkbaar al op jonge leeftijd geïnternaliseerd zijn.

Volgens Gottfredson en Hirschi wordt die terughoudendheid gevormd door de zelfcontrole. Daarbij stelden ze dat het aanleren van die zelfcontrole afhangt van de kwaliteit van de opvoeding door de ouders.

Assessing self-control theory

De bewering dat een lage mate van zelfcontrole gerelateerd is aan criminaliteit wordt door empirische onderzoeken gesteund. Het lijkt er dus op dat dit denkbeeld de criminologie zal blijven beïnvloeden. Echter, zelfcontrole is niet de enige factor. Er spelen andere factoren zoals agressie mee, welke ook samen met de zelfcontrole een interactief effect kunnen hebben.

Wel wordt er gesteld dat de zelfcontrole niet zo stabiel is als Hirschi en Gottfredson stellen. Ook worden er vraagtekens gezet bij de connectie tussen criminaliteit en analoog gedrag; witteboordencriminelen zijn immers vaak wel in staat om te wachten op voldoening totdat zij een goede baan hebben – die hen vervolgens in staat stelt om misdaden te plegen. Uit ander onderzoek blijkt dat zelfcontrole niet sterk gerelateerd is met alle soorten analoog gedrag, zoals roken, en aan alle vormen van criminaliteit.

Ook leggen Gottfredson en Hirschi waarschijnlijk te veel nadruk op hun bewering dat ineffectief ouderschap de hoofdoorzaak is van weinig zelfcontrole. Onderzoek wijst uit dat de oorsprong van de mate van zelfcontrole gecompliceerder is dan Gottfredson en Hirschi doen voorkomen.

Ook is het belangrijk om te overwegen wat er mist aan de zelfcontroletheorie. Een verborgen inconsistentie in hun theorie kon door Gottfredson en Hirschi niet opgelost worden. Ze stellen immers dat sociale klasse een onbelangrijk correlaat van criminaliteit is terwijl hun model een sterke band tussen klasse en criminaliteit schetst. Criminelen zijn sociaal gefaald en zijn gedoemd om af te glijden naar de onderklasse. Ze zullen zelf ook ongeschikte ouders zijn en hun lage zelfcontrole op hun kinderen overdragen; zo zou over de generaties de criminaliteit steeds meer in de lagere klassen geconcentreerd worden. Dit is iets om aandacht voor te hebben in de toekomst.

Er is ook kritiek op het feit dat Gottfredson en Hirschi met geen woord reppen over de grotere sociale context waarbinnen het gezin gelegen is en welke invloed kan hebben op het gezin. Voor een vollediger begrip, zo stelt Currie, is het eigenlijk onmisbaar om dit perspectief ook te betrekken in de theorie.

Tot slot stelden Tittle e.a. dat de self-control theory conceptueel incompleet is. Zij stellen dat zelfcontrole geen enkelvoudig begrip is maar bestaat uit twee elementen: de *capaciteit* tot zelfcontrole en de *wens* tot zelfcontrole. Met het laatste proberen Tittle et al. de motivatie terug te brengen naar de control theory. Zij noemen twee typen motivatie: de motivatie om

misdaden te plegen – de motivatie die de strain theory en social learning theory proberen te verklaren. Het tweede type is de motivatie om de lokroep van de criminaliteit te weerstaan. Dit zijn niet twee uitersten op dezelfde schaal; het zijn twee krachten die tegen elkaar opboksen. De uitkomst bepaalt of het individu een misdaad pleegt of niet.

Self control and social bonds

Hirschi en Gottfredson verklaren niet hoe de social bond theory en de theory of self-control met elkaar verzoend kunnen worden. De auteurs doen daarom zelf een poging. Beide theorieën zijn gebaseerd op het onderscheid tussen conformerende en non-conformerende mensen naar of er controlemechanismen waren die hen weerhielden van hun afwijkende impulsen. Het verschil tussen de theorieën lag in de bron van die controle; sociale banden of zelfcontrole.

Dit verschil leidt ertoe dat de twee theorieën *rivaliserende theoretische perspectieven* zijn. Op p. 126 wordt in een figuur weergegeven hoe de theorieën verschillen. Volgens de self-control theory hangen zowel criminaliteit als de sociale banden af van de zelfcontrole; daarmee is de correlatie tussen criminaliteit en sociale banden spureus.

Hirschi's revised social control theory.

In 2002 schreef Hirschi een essay over de moeilijkheid om zijn twee theorieën in overeenstemming te brengen en over de status van zelfcontrole als een "karaktertrek".

Hirschi lost het problematische verschil tussen de twee theorieën op door te stellen dat de sociale banden, net als de zelfcontrole, stabiel zijn. Hij brengt ze binnen het individu; daarmee worden de sociale banden theoretisch hetzelfde als de zelfcontrole en is de social bond theory in overeenstemming met, of zelfs hetzelfde als, de self-control theory.

In dit nieuwe perspectief krijgt zelfcontrole ook een ander karakter. De eerdere beschrijving leidde veel wetenschappers ertoe aan te nemen dat zelfcontrole een persoonlijkheidstrekk was die individuen nu eenmaal hadden. Hirschi was het niet eens met het feit dat zelfcontrole als een psychologische persoonlijkheidstrekk werd gezien. Hirschi zag dit als een positivistische opvatting; ook mensen met weinig zelfcontrole hadden nog een vrije wil om al dan niet crimineel gedrag te vertonen. Ze waren nog *human agents*. Om deze reden definieerde Hirschi zelfcontrole als de "neiging om het volle bereik aan potentiële kosten van een bepaalde handeling af te wegen".

De gereviseerde theorie van Hirschi heeft wat empirische steun gekregen maar heeft te lijden onder twee tekortkomingen. Ten eerste geeft Hirschi geen duidelijke verklaring voor de oorsprong van sociale banden. De tweede tekortkoming is erin gelegen dat het niet voldoende is om te stellen dat twee verschillende concepten – sociale banden en zelfcontrole – voor de theorie maar als een en hetzelfde gezien moeten worden.

The complexity of control

Hoewel Hirschi in de hedendaagse controletheorie dominant is, hebben ook andere wetenschappers de invloed van sociale controle op crimineel gedrag onderzocht. Een recent inzicht is dat sociale controle differentiële effecten heeft die afhangen van de kwaliteit, de

grootte van het effect en de context waarin het toegepast wordt. Voorbeelden van theorieën zijn die van Hagan, Tittle en Colvin.

Hagan's power-control theory

Hagan stelt dat er meer kans op delinquentie is als een persoon een voorkeur heeft voor het nemen van risico's. Net als Gottfred en Hirschi geloofde hij dat deze voorkeur door de opvoeding werd ingegeven.

Hagan stelt echter dat de machtsverhouding tussen de ouders de manier van opvoeden beïnvloedt en daardoor de risicovoorkeur en criminaliteit beïnvloedt. In een patriarchaal gezin worden jongens en meisjes op andere wijze opgevoed. De jongens worden opgevoed om stoer te zijn en de wereld te ervaren; zij krijgen daardoor een sterkere voorkeur voor het nemen van risico, hetgeen kan leiden tot delinquentie. In egalitarische familie worden jongens en meisjes hetzelfde gecontroleerd en opgevoed. De meisjes krijgen hier ook de ruimte om een risicominnend karakter te ontwikkelen; hierdoor convergeren de criminaliteitscijfers van jongens en meisjes uit dergelijke gezinnen.

Assessing power-control theory

Hoewel er kritiek is op de power-control theory krijgt de theorie behoorlijk wat empirische steun. Daarbij brengt de theorie de criminologie verder door in kaart te brengen hoe genderverhoudingen ouderlijke controle en daarmee delinquentie beïnvloeden.

Er zijn echter nog wel punten die verbetering behoeven. Ook moet de theorie nog getoetst worden tegen andere theorieën.

Tittle's control balance theory

Tittle's theorie ziet personen niet alleen als *objecten* van controle maar ook als *agenten* van controle. Wanneer deze vormen in balans zijn is er sprake van conformiteit; bij een verstoorde balans is er sprake van non-conformiteit. Het basisprincipe van de theorie is dat de *control ratio*, de verhouding tussen controle die op het individu uitgeoefend wordt en de controle die hij kan uitoefenen, de kans bepaalt dat het individu afwijkend gedrag vertoont én voorspelt welk type afwijkend gedrag hij zal vertonen. Tittle's theorie is erg uitgebreid omdat hij probeert precies uit te leggen waarom mensen afwijkend gedrag vertonen. Hij stelt dat mensen eerst een *predisposition* moeten ontwikkelen om *gemotiveerd* te raken om afwijkend gedrag te vertonen. Als die motivatie er eenmaal is moet er een *kans* zijn om dat gedrag te vertonen en moeten *beperkingen* overkomen worden; die beperkingen kunnen zijn de angst om gepakt te worden, maar ook morele inhibities en sociale banden. Tittle plaatste zeven typen gedrag in een continuum waarbij het middelpunt door conformiteit werd gevormd. Aan de linkerkant zijn de controledeficits, resp. *submission*, *defiance* en *predation*. Aan de rechterkant van de conformiteit is het controlesurplus, gevormd door (van minst naar meeste autonomie) *exploitation*, *plunder* en *decadence*.

Tittle heeft zijn typologie vervangen door een continuum waarin de afwijkende gedragingen, inclusief criminaliteit, geplaatst worden. Deze gedragingen verschillen in effectiviteit op de lange termijn t.a.v. de verstoorde controlebalans. Ten tweede verschillen ze in de mate waarin het nodig is dat een persoon direct betrokken is bij het slachtoffer of een object dat door de afwijkende gedraging geraakt wordt. De effectiviteit op de lange termijn is wenselijk omdat het de controlebalans kan herstellen. Afstand tot het slachtoffer maakt de kans op repercussies kleiner.

De control balance theory heeft een paar zwakten. Ten eerste is het lastig om de wenselijkheid van controle balancerende activiteiten te meten. Ten tweede is zijn visie dat autonomie de bron is van menselijke motivatie te beperkt. Ten derde plaatst Tittle de hoofdvariabelen van andere theorieën op de tweede rang.

Colvin's differential coercion theory

Volgens Colvin worden misdadigers tot criminaliteit gedwongen door controle door sterke dwang die vaak en onvoorspelbaar voorkomt. Die dwang kan een interpersoonlijk karakter hebben, bijvoorbeeld fysieke straf of onttrekking aan steun. Het kan ook een onpersoonlijk karakter hebben, bijvoorbeeld economische of sociale druk door werkloosheid en armoede. Vaak komen de twee vormen van drang samen voor.

Colvin noemt zijn standpunt *differential coercion theory* omdat mensen verschillen in aan hoeveel dwang zij blootgesteld worden. Hij stelt dat de erratische en dwingende controle tot een toestand leidt waarin het individu gemakkelijk chronisch in de criminaliteit belandt. Er ontstaat een *coercive ideation* waardoor het individu denkt dat dwang het beste tegengegaan kan worden met dwang.

Dit dwangmatige wordt volgens Colvin door ouders aan hun kinderen doorgegeven. Colvin stelt dat de dwang die van de samenleving uitgaat minder moet worden om dit probleem op te kunnen lossen. Hij pleit voor sociale programma's tegen dakloosheid en werkloosheid, opvoedingsprogramma's en dergelijke.

Er is nog niet veel empirisch onderzoek naar de theorie van Colvin gedaan. Er begint echter steun te komen vanuit verschillende sociale contexten.

The consequences of theory: policy implications

Controletheorie heeft veel bestaande preventie- en interventiepraktijken herbevestigd. Er is vooral een nadruk gelegd op preventieve maatregelen die op socialisatie gericht zijn i.p.v. afschrikwekkende maatregelen. Strenge punitieve maatregelen zijn volgens de controletheorie immers niet productief.

Veel van de programma's zijn gericht op vroege interventie om bijvoorbeeld gezinnen en ouders te ondersteunen bij de opvoeding; een verzwakte band tussen ouders en kinderen is immers een risicofactor voor delinquentie.

De controletheorie stelt ook dat preventie- en reïntegratiemaatregelen zin kunnen hebben voor volwassenen. Hier wordt echter minder mee gedaan en de programma's die er waren werden tijdens de jaren '80 en '90 afgeschaft ten faveure van het "get tough" beleid dat zich richtte op strengere straffen.

De auteurs werpen het vraagstuk op of de conventionele systemen zoals families en scholen niet zelf een deel van het probleem zijn. Is integratie in een slecht systeem niet slechter dan überhaupt geen integratie? En hoe moet dat opgelost worden? Dit komt in hoofdstuk 7 en 8 aan de orde. *Labeling* theoretici stellen dat conventionele systemen criminaliteit en delinquentie erger maken door overdreven te reageren bij een kleine nonconformiteit terwijl conflicttheoretici dergelijke instituten zien als verdeckte onderdrukking.

Conclusion

Controletheorieën over jeugddelinquentie plaatsen de controlemechanismen vooral in de familie en in de school, terwijl controletheorieën over volwassen criminaliteit juist uitgaan van een concept van zelfcontrole.

De theorieën komen, los van dat controle-aspect, met elkaar op veel punten overeen. De *goal orientation* van Reckless lijkt erg veel op het *commitment* van Hirschi's eerste theorie. De *norm erosion* van Reckless komt in de buurt van de *techniques of neutralization*. Zo zijn er meer overeenkomsten te schetsen. Ook lijken alle theorieën (behalve die van Hagan en Colvin) gebaseerd op denkbeelden van Durkheim.

Hoofdstuk 7 : The irony of state intervention

Volgens aanhangers van *labeling theory* is de meest “verstandige” reactie van de staat op criminaliteit, namelijk het oppakken en berechten, contraproductief: het verergert het criminele gedrag dat het zou moeten stoppen. Het strafrechtelijk systeem is niet alleen beperkt in capaciteit maar zorgt er ook voor dat mensen dieper in een crimineel leven getrokken worden.

The social construction of crime

Voor de labeling theory werd criminaliteit omschreven als “gedrag dat strafrechtelijke normen overtreedt”. Deze definitie is te simpel en gaat voorbij aan dat het begrip criminaliteit voortdurend verandert. De labeling theoretici stelden dat de misdadigheid van gedrag afhangt van het etiket dat de staat erop plakt. Moord en doodslag zijn zeer zeker maar pas wanneer de staat er het etiket “misdadig” op plaatst is het criminaliteit. Pfohl legt dit uit door verschillende situaties te schetsen op pagina 140-141.

De labeling theoretici stelden dat criminologie moest nagaan waar de criminele etiketten en categorieën vandaan kwamen en wat de aard en effecten ervan waren. De auteurs halen voorbeelden aan van criminalisaties die gemotiveerd werden door niet alleen de slechtheid van het gedrag maar ook door een wil om de sociale context te veranderen.

Volgens de theoretici is het te simpel om te stellen dat alleen het overtreden van de norm leidt tot het “opplakken” van een crimineel etiket op een persoon. Het beeld dat autoriteiten van de overtreeders hebben heeft ook grote invloed op het labelen. Ras, klasse en geslacht hebben hier bijvoorbeeld invloed op.

Labeling as criminogenic : Creating career criminals

Volgens de labelling theoretici moet de causale analyse van criminaliteit beginnen bij de maatschappelijke reactie van anderen op criminelen. De theoretici gingen ervan uit dat labeling en het behandelen als criminelen van overtreeders leidde tot meer crimineel gedrag en niet tot preventie.

Early statements of labeling theory

Dit standpunt bestond al voor de jaren '60. Bentham stelde bijvoorbeeld dat het gevangenisstelsel er alleen maar voor zorgde dat mensen nog criminel eruit kwamen dan ze erin gingen. Ook Lombroso onderschreef dit idee. Tannenbaum was de eerste die stelde dat overheidsinterventie criminogeen was omdat niet ieder kind dat de wet breekt gepakt wordt terwijl er meerdere schuldig kunnen zijn. De manier waarop het gepakte kind wordt behandeld zorgt ervoor dat het kind zijn identiteit heroverweegt; hij krijgt door zijn arrestatie en berechting een etiket opgeplakt. Dat etiket is blijvend, en vooral een gevangenisstraf heeft invloed op hoe hij zichzelf zal zien.

Lemert formaliseerde de inzichten van Tannenbaum en stelde dat er twee soorten afwijkend gedrag waren; primair en secundair. Primair afwijkend gedrag kan uit verschillende socioculturele en psychologische oorzaken afkomstig zijn. De overtreder ziet zichzelf niet als afwijkend en organiseert zijn leven niet rond het afwijkend gedrag.

Secundair afwijkend gedrag wordt echter gedeeltelijk veroorzaakt door de reactie van anderen op het primaire afwijkende gedrag. De overtreder wordt beschimpt en tot stereotyp gemaakt. Vaak is de reactie van de overtreder dat hij zijn afwijkende status zal accepteren en zijn leven daarnaar in zal richten; hij wordt minder conform.

Labeling as a self-fulfilling prophecy

De ideeën van Tannenbaum en Lemert hadden niet veel invloed op de criminologische wereld tot de jaren '60. De sociale context van de jaren '60 maakte het aannemelijk dat overheidsinterventie een criminogene rol speelde en niet een preventieve rol.

De labeling theoretici leenden de notie van de *self fulfilling prophecy* van Merton, die stelde dat een foute definitie van een situatie leidde tot gedrag dat die foute definitie tot waarheid maakte. Labeling theoretici stelden dat dit van toepassing was op de meeste criminelen; de meeste overtreders werden verkeerd aangemerkt als crimineel en werden daardoor crimineel. Het label is niet alleen een veroordeling van het gedrag maar brengt ook het morele karakter van de overtreder omlaag.

Aan de ene kant kunnen de labels een functie vervullen die verstandig is maar niet rationeel onderbouwd. Aan de andere kant is het grote gevaar dat een label de overtreder transformeert in een "echte" crimineel.

Het proces werkt doordat het etiket een afzonderlijke behandeling van de overtreder veroorzaakt. Het criminele etiket wordt de dominante status van de overtreder. Voor sommige overtreders kan dit er voor zorgen dat ze conformeren. Voor andere overtreders leidt die continue nadruk op hun criminele status hen ertoe om niet meer te letten op conformiteit hun "normale" persoonlijkheid; ze worden als het ware gedwongen om hun "criminele zelf" te erkennen. Hun zelfconceptie verandert en dwingt hen niet meer tot conformeren maar tot het overtreden van de wet.

De crimineel wordt ook een conventionele sociale paria; de crimineel verliest zijn vrienden en relaties. Om te voorkomen dat hij een volledige paria wordt zoekt hij anderen met dezelfde status; criminelen. Een dergelijk verbreken van de conventionele sociale banden en het opdoen van criminele banden komt het meest naar voren wanneer de overheidsinterventie tot gevangenzetting leidt.

Tot slot heeft het etiket crimineel – vooral na gevangenisstraf – invloed op baankansen. Werkgevers zien criminelen als een risico en zullen hen daarom niet in hoge posities plaatsen. De banen die beschikbaar zijn verdienen slecht en daardoor wordt misdaad weer een aantrekkelijke optie.

Assessing label theory

Er is veel kritische aandacht geweest voor de label theory. Deze kritiek erkent de inzichten van de theorie maar stelt wel dat sommige beweringen van de theorie misschien wat te ver gaan.

Volgens radicale criminologen lag de oorsprong van de criminele labels in de ongelijkheid van de structuur van het kapitalisme. Het gedrag van armen werd gecriminaliseerd maar dat van de rijken niet.

Positivisten stelden dat er geen empirisch bewijs was voor de theorie en dat de theorie vooral populair was vanwege de sociale context waarin ze werd geëit. De positivisten

kwamen met empirische gegevens over de twee primaire vooronderstellingen van de label theory:

- 1) Buitenwettelijke factoren en gedrag bepalen wie een crimineel etiket krijgt
- 2) Labeling heeft een criminogene werking.

The extralegal factors proposition

Uit empirisch onderzoek blijkt dat er meer factoren dan alleen wettelijke spelen bij het uitoefenen van sociale controle op en het labelen van individuen. Zo is er empirisch bewijs dat Afrikaans-Amerikanen in auto's vaker worden aangehouden door de politie.

State intervention is criminogenic proposition

De stelling dat overheidsinterventie in de vorm van het *justice system* een criminogene invloed heeft is moeilijk houdbaar omdat crimineel gedrag vaak ook daarvoor al voorkomt. Empirisch onderzoek naar de causale relatie tussen overheidsinterventie en criminaliteit leverde wisselende resultaten op. Deze resultaten kunnen leiden tot een afwijzing van de labeling theory (Hirschi) en tot een uitbreiding van het perspectief. Veel recent onderzoek stelt dat overheidsinterventie niet de hoofdoorzaak van criminaliteit is maar wel een criminogene risicofactor.

Een onderzoek van Chiricos et al. wees uit dat labeling de kans op recidivisme substantieel en significant groter maakte.

De invloed van de gevangenis is volgens de auteurs nog niet voldoende onderzocht maar het onderzoek dat er is lijkt direct tegen de "get tough" policies van conservatieve criminologen in te gaan.

De auteurs stellen dat labeling theoretici hun theorieën meer specifiek moeten maken ten aanzien van verschillende soorten overheidsinterventie en verschillende soorten overtreeders.

Labeling theory in context

Volgens de auteurs kreeg de labeling theorie in de jaren '60 aandacht omdat veel mensen het vertrouwen in de overheid verloren hadden. Men vond dat de overheid niet kon of wilde optreden tegen allerlei misstanden. Ook vonden mensen dat de overheid haar macht misbruikte. Dit leidde tot een legitimiteitscrisis voor de overheid. Die legitimiteitscrisis creëerde een ruimte voor de labeling theory

The Consequences of Theory: Policy Implications

Labeling theoretici gebruikten vier beleidsrichtingen om de criminogene rol van overheidsinterventie in te dammen: decriminalisatie, diversie, een eerlijk proces, en deinstitutionalisatie.

Decriminalisatie

Volgens de theoretici was er teveel gedrag in het strafrecht verboden gesteld. Hoewel de moraliteit van bijvoorbeeld drugsgebruik en spijbelen bediscussieerd kon worden, vonden ze

dat de strafbaarstelling van dit gedrag duur, ineffectief en criminogeen was. Dit soort gedrag moest gedecriminaliseerd worden, door legalisatie of door het bijvoorbeeld net als verkeersovertredingen te behandelen en alleen (lage) boetes te geven.

Naar aanleiding van deze beleidswensen zijn veel significante wijzigingen doorgevoerd maar niet in alle staten. Ook de volledige decriminalisatie van al het drugsgebruik is niet gerealiseerd.

Diversie

Niet alle overtredingen hoeven door het justitieel apparaat behandeld te worden. De beleidswens van diversie stelt dat het beter is om alternatieven te vinden voor dat justitiële apparaat, zoals afkickprogramma's voor drugsgebruikers. Ook huisarrest in plaats van gevangenisstraf valt onder diversie. Toch zijn veel diversieprogramma's, tegen de ideeën van de label theoretici, slechts aanvullende programma's bij een gevangenisstraf.

Eerlijk proces

De wens voor eerlijke processen en rechtsbescherming voor overtreders kwam voort uit het wantrouwen jegens de overheid. Volgens theoretici had de overheid haar bijna onbeperkte macht ten aanzien van overtreders misbruikt en moest die macht daarom aan banden gelegd worden. De labeling theoretici waren voor de terugkeer van rechtstatelijke waarden en grondwettelijke beschermingen. Zo moesten straffen door de wet voorgeschreven worden zodat rechters daaraan gebonden waren.

Deinstitutionalisatie

Een belangrijk punt van de labeling theoretici was gericht op de criminogene werking van de gevangenis; zij wilden dat er minder gevangenen werden gebouwd en er minder gebruik werd gemaakt van de gevangenisstraf. Een proef met vervangende gemeenschapsprogramma's wees uit dat recidivecijfers bij vervangende programma's veel lager was dan bij gevangenisstraffen. Deze bevindingen hebben echter nog niet hun weerklink gevonden in ander beleid. Het blijkt dat beleid vaak door politieke keuzes en niet door wetenschap bepaald wordt.

Extending labelling theory

Tegenwoordig wordt, in het kader van het "get tough" beleid, steeds meer gebruik gemaakt van straffen. Dit gaat direct in tegen de principes van labelling theory. Toch stellen sommige criminologen dat straffen onder bepaalde voorwaarden recidivisme kunnen voorkomen. Het gaat echter om de *kwaliteit* van de sanctie; wat er met de crimineel in het justitieel apparaat gebeurt. De auteurs beschrijven twee theorieën die gaan over hoe sancties nut kunnen hebben en een theorie die gaat over een uitbreiding van de labeling theory.

Braithwaite's theory of shaming and crime

Braithwaite onderzocht hoe maatschappelijke reacties criminaliteit verhogen of verminderen. Het centrale principe van zijn theorie is het begrip *shaming*. De definitie is "alle processen waarin afkeur geuit wordt met de bedoeling of het effect dat het spijt oproept in de persoon op wie die afkeur gericht is / het veroordelen door anderen die zich bewust worden van de *shaming*".

Er zijn twee varianten van *shaming*, de reïntegrerende en desintegrerende en deze hebben een verschillende uitwerking op recidivisme. Desintegrerende *shaming* stigmatiseert en sluit uit; het plakt een etiket op de overtreder en is criminogeen. Reïntegrerende *shaming* keurt

het gedrag weliswaar af maar probeert de overtreder weer in de conventionele maatschappij te brengen door vergeving. Na de afkeuring volgt dus een soort sociale controle.

Braithwaite stelde dat de onderliggende sociale context bepaalt of shaming reïntegrerend of desintegrerend is. In Japan is het reïntegrerend terwijl de heterogene en individualistische Amerikaanse maatschappij juist tot desintegrerende shaming leidt. De theorie van Braithwaite is nog niet veel getest maar er lijken aanwijzingen te zijn voor de effecten van re-integratie en shaming.

Sherman's defiance theory

Sherman's theorie gaat ervan uit dat labeling theory niet verklaart dat er veel voorbeelden zijn van sancties die criminaliteit verminderen. Hij vraagt zich af onder welke omstandigheden verschillende soorten sancties wat voor effect hebben op toekomstige misdaden. Sherman's sleutelbegrip is *defiance*, wat inhoudt dat een overtreder vaker of ernstiger overtredingen zal begaan als hij door de politie of de rechtbank oneerlijk of disrespectvol wordt behandeld. Het lijkt daarmee op de stigmatiserende desintegrerende *shaming* van Braithwaite. De *defiance* wordt echter beïnvloed door drie andere factoren: de mate waarin de overtreder sociale banden heeft met de gemeenschap; de mate waarin de sanctie de dader in plaats van de daad stigmatiseert; en ten slotte de mate waarin de overtreder de schaamte ontkent of weigert te erkennen. Er is gemengde steun voor de theorie.

Rose and Clear's coerced mobility theory

Waar de labeling theory en verwanten zich vooral richten op de criminaliteit van het individu, is de theorie van Rose en Clear gericht op criminaliteit in de gemeenschap. Ze wijzen erop dat het beleid van *mass incarceration* van de overheid tot een vorm van gedwongen mobiliteit leidt; disproportioneel grote groepen (jonge) mannen uit minderheden worden uit hun gemeenschap gehaald. Volgens Rose en Clear leidt dit niet tot minder maar juist tot meer criminaliteit. Dit is wat contra-intuïtief. Hoewel de overtredders een gevaar kunnen zijn voor de gemeenschap zijn ze ook leden van sociale netwerken, ouders en de inkomstbron voor een gezin. Hoewel het weghalen van die overtredders de gevaren vermindert, raakt de gemeenschap ook die positieve functies kwijt; dit leidt tot een vorm van sociale disorganisatie. Deze wordt alleen nog maar erger gemaakt door de terugkeer uit de gevangenis van de overtredders, die dan immers weinig kans op werk hebben en de criminogene invloed van de gevangenis ondergaan hebben. Zo krijgt het (grootschalig) gebruik van de gevangenisstraf ook een macro-effect op de hele samenleving.

Er is nog niet veel empirisch bewijs voor de theorie. Het effect van gevangenisstraffen lijkt op de korte termijn weliswaar problemen weg te nemen maar kan op de lange termijn een factor zijn in de sociale disorganisatie en haar criminogene werking.

Policy implications: restorative justice and prisoner reentry.

De uitdaging van de drie beschreven theorieën is om de negatieve criminogene effecten van strafrechtelijke sancties tegen te gaan. Er zijn hierin twee ontwikkelingen te zien: restorative justice en prison reentry.

Restorative justice

In het traditionele strafrecht handelt de overheid namens het slachtoffer om de overtreder te sanctioneren. Aanhangers van restoratieve gerechtigheid menen echter dat het slachtoffer hier niet bij gebaat is en dat dergelijke sanctionering alleen maar de totale hoeveelheid leed vergroot. Zij stellen dat de strafrechtelijke sanctie het leed moet verminderen door 1) het slachtoffer in zijn/haar vorige ongeschade status te herstellen en 2) de overtreder terug in de maatschappij moet brengen. Dit leidt tot een ander strafproces waarin de overtreder rekenschap moet afleggen aan het slachtoffer en de gemeenschap. Hij moet het slachtoffer compenseren en zou bijvoorbeeld gemeenschapswerk moeten doen. Het doel is daarbij om de overtreder terug te brengen in de maatschappij door hem eerlijk te behandelen en te respecteren. Dit proces gaat om de daden van het individu, niet van het individu zelf. De overheid neemt hier veel meer de rol van een mediator aan.

Restoratieve gerechtigheid is een vorm van reïntegrerende *shaming* zoals Braithwaite dat beschreef.

De vraag is echter of restoratieve gerechtigheid daadwerkelijk gerechtigheid kan brengen en of het overtredders van de criminaliteit kan afhouden. De programma's zijn gericht op kleine overtredders en niet op ernstige chronische overtredders. Empirisch onderzoek schetst geen eenduidig beeld over de effectiviteit; er is meer onderzoek nodig.

Prisoner reentry programs

In de eerste helft van de twintigste eeuw werden gevangenen alleen voorwaardelijk vrij gelaten als ze ergens konden wonen en werk hadden. Tegenwoordig gelden deze eisen niet meer. Toch worden ex-gevangenen nog steeds voor een aantal zeer grote uitdagingen geplaatst wanneer ze uit de gevangenis komen. Met de enorme stijging van het aantal gevangenen wordt ook het probleem van gevangenen die terugkeren in de maatschappij groter; zij hebben vaak geen kans om binnen de normale maatschappij te bestaan. De situatie waarin zij zich bevinden bevordert recidive en leidt daarmee tot een vicieuze cirkel. Om deze reden worden er steeds meer *reentry programs* opgestart die erop gericht zijn om de gevangenen al voor hun vrijlating op de terugkeer in de maatschappij voor te bereiden, hen te helpen bij de uitdagingen die ze na hun vrijlating moeten oplossen (zoals het zoeken van onderdak, werk en voedsel) en hen te helpen bij integratie in de maatschappij op lange termijn. Het probleem van prisoner reentry zal in de toekomst blijven; het is dan ook zaak adequate oplossingen te zoeken.

Conclusion

Het causale verband tussen overheidsinterventie en criminaliteit – d.w.z. dat overheidsinterventie tot criminaliteit kan leiden – moet nog empirisch bewezen worden. Recent onderzoek toont wel aan dat gevangenisstraffen in ieder geval een dergelijk effect heeft op bepaalde overtredders. Het belangrijkste inzicht van de labeling theory is dat strafrechtelijke sancties en hun effecten erg ingewikkeld zijn. Dit inzicht is belangrijk omdat veel beleid er direct tegenin lijkt te gaan.

Hoofdstuk 8 – Social Power and the Construction of Crime

De labeling theorie ging niet diep in op de invloed van politieke belangen en politieke macht op de sociale reactie op criminaliteit. Toch hangen de gevolgen van labels af van wie de macht heeft om gevolgen te verbinden aan die labels. De conflicttheorieën gaan in op de machtsstrijd tussen individuen en/of groepen. Sommige theorieën proberen de bron van conflicten te verklaren. Andere proberen de ontwikkeling van conflicten te duiden en weer andere theorieën proberen een theoretisch fundament voor conflictoplossing te creëren. Weer andere theorieën proberen deze functies te verenigen.

In dit hoofdstuk komt een aantal conflicttheorieën aan de orde.

Forerunners of conflict theory

Marx and Engels : capitalism and crime

Volgens Marx, Engels en Durkheim was criminaliteit een symptoom van de achteruitgang in sociale solidariteit. Als de sociale solidariteit weer teruggebracht kon worden zou de criminaliteit minder worden.

Durkheim zag de situatie als een moreel probleem maar Marx en Engels zagen het als een economisch probleem. Ze stelden dat de sociale solidariteit alleen herwonnen kon worden door het kapitalisme omver te werpen. De sterk verdeelde politieke staat bestond als mechanisme van het kapitalisme en dus zou, als het kapitalisme omvergeworpen was, de staat verdwijnen en de mensheid in het communisme weer een solidaire broeder- en zusterschap worden.

Marx schreef zelf weinig over criminaliteit; zijn denkbeelden werden door criminologen geëxtrapoleerd, of stellingen van Engels werden aangehaald of criminologen deden beide. Marx en Engels stelden wel dat conflict onvermijdelijk was gezien de aard van de sociale ordening van het kapitalisme. Hun werk was erg complex maar er is wel een aantal basale stellingen uit te halen:

- 1) Belangenconflicten tussen groepen worden groter door ongelijke verdeling van schaarse middelen zoals voedsel, kleding en onderdak.
- 2) Zij die minder van die middelen ontvangen zullen de legitimiteit van het systeem aan de orde stellen.
- 3) Deze groepen minderbedeelden zullen zich organiseren en het conflict in de openbaarheid brengen; dit leidt tot polarisatie en geweld wat op zijn beurt leidt tot verdeling van die schaarse middelen op zo'n manier dat ze door iedereen gedeeld worden.

Kapitalisme was de bron van dit conflict; de enige oplossing was in de ogen van Marx en Engels het communisme.

Simmel: forms of conflict

Simmel was een tijdgenoot van Durkheim. Hij probeerde de vormen en patronen van het sociaal leven te duiden. Hij zag conflict als een vorm van sociaal leven. Simmel richtte zich op de gevolgen van het conflict en niet zozeer op de oorzaken.

Bonger: Capitalism and crime

Bonger paste het conflictperspectief van Marx en Engels specifiek op de criminologie toe. Volgens Bonger was de mens sociaal van nature; misdaad moest dus wel veroorzaakt worden door een omgeving die de menselijke natuur corrumpeerde. Voor Bonger had het kapitalisme zo'n omgeving gecreëerd.

Volgens Bonger leidde het kapitalisme tot een vorm van egoïsme die de mens in staat stelde om misdaden tegen elkaar te begaan. Hij dacht dat dat egoïsme niet opgelost kon worden door het individu beter aan de samenleving te binden, omdat die samenleving door het kapitalisme zelf de oorzaak was voor het egoïsme. Hiermee staat hij tegenover andere controletheoretici.

Bonger vond dat veel van de oorzaken voor criminaliteit in de armoede die door het kapitalisme was veroorzaakt lagen. Toch zag hij ook in dat de rijkere ook misdaden pleegden; hij verbond dit met de macht en morele degeneratie die het kapitalisme bracht.

Hij beschreef ook dat het juist de machtigen waren die bepaalden wat crimineel was en wat niet; als de machtigen in hun belangen aangetast waren was iets crimineel, en als het dat niet deed werd het niet bestraft.

Sutherland and Sellin: culture conflict and crime

Sutherland is het meest bekend om zijn *differential association theory* die in hoofdstuk 3 beschreven werd. Dit concept hing af van de differentiële sociale organisatie. De maatschappij bestaat uit verschillende segmenten. Hij schreef over witteboordencriminaliteit en toonde aan dat dit een segment van de maatschappij was waarin grote ondernemingen *habitual criminals* waren geworden door hun organisatie en beleid. De individuen die de misdaden uitvoerden waren geassocieerd met deze praktijken.

Tijdens de jaren '30 pleitte Sellin voor een bredere definitie van criminaliteit en een minder conventionele benadering van criminologie. Hij stelde dat criminaliteit een probleem was van *culture conflict*. Verschillende culturele groepen hadden verschillende gedragsnormen en deze kwamen in conflict. Sellin stelde dat bij het bepalen van de strafrechtelijke normen het vooral van belang was wat de normen van diegenen met politieke macht waren.

Vold : conflict and crime

Vold schreef aan het einde van de jaren '50 een zeer compleet en gedetailleerd overzicht van de criminologie vanuit een conflict-theoretisch perspectief. Net als Simmel zei Vold dat conflict niet abnormaal was maar gezien moest worden als een fundamentele sociale verschijningsvorm. Conflict is normaal in een samenleving en politiek was simpelweg het vinden van compromissen tussen verschillende groepen in de gemeenschap die in conflict komen.

Vold ging net als Simmel vooral vanuit een formeel perspectief in op de conflicten. De verliezers in een conflict waren volgens Vold de criminelen; hij ging niet in op morele lading.

Theory in Context : The Turmoil of the 1960s

Hoewel deze voorlopers van de conflicttheorie al veel anticipeerden brachten de jaren '60 de daadwerkelijke criminologische conflicttheorie. Volgens Sykes droegen drie krachten vooral bij aan deze ontwikkeling (hij noemt conflicttheorie *critical theory*).

- 1) De oorlog in Vietnam
- 2) De groei van de tegencultuur
- 3) Groeiend protest tegen discriminatie, vooral racistische discriminatie en groeiend protest tegen het gebruik van de politie om politieke kwesties te onderdrukken.

Deze ontwikkelingen zorgden ervoor dat ook het grote publiek van de maatschappij inzag dat de autoriteiten moreel gezien ook criminelen konden zijn. Er kwam verzet tegen het wettelijk systeem dat vooral erop gericht leek te zijn om de belangen van de machthebbers te beschermen.

Varieties of Conflict Theory

De nieuwe conflicttheorieën gingen veel verder dan hun voorlopers. Sykes gaf vier redenen voor deze ontwikkeling:

- 1) Er was scepsis ten aanzien van theorieën die criminaliteit op iets individueels terugbrachten, zowel de biologische en psychologische theorieën maar ook de theorieën over inadequate socialisatie.
- 2) Men vond steeds meer dat de tekortkomingen van het justitiële apparaat terug te voeren waren op tekortkomingen in het systeem zelf en niet zozeer in de individuen die deel uitmaakten van dat systeem.
- 3) De aanname dat het strafrecht de collectieve wil van het hele volk belichaamde werd en dat de criminoloog deze niet op normatieve waarden als goed en fout kon toetsen werd verworpen.
- 4) De officiële misdaadcijfers lieten in de ogen van velen niet zien hoeveel criminaliteit er in een samenleving was maar toonden duidelijker het *labeling behavior* van de autoriteiten.

De drie theorieën die in het volgende beschreven worden zijn allemaal in dezelfde sociohistorische context tot stand gekomen.

Turk : the criminalization process

Turk's theorie is gestoeld op het werk van Simmel en Vold en Dahrendorf. Dahrendorf was het niet eens met Marx en localiseerde de oorzaak van ongelijkheid in machtsverschillen, meer specifiek de verschillen in gelegitimeerde macht of *autoriteit*. Hij stelde dat sommige mensen altijd meer macht dan anderen moeten hebben als er sancties opgelegd moeten kunnen worden. Ongelijkheid was dus een voorwaarde om het systeem te laten werken.

Turk's theorie richt zich op het proces van criminalisatie, ofwel het proces waarin een individu een criminele status krijgt, hetgeen tot criminaliteit leidt. De criminele status van een individu hangt volgens Turk vooral af van zijn relatie met de autoriteiten. Voor het begrip autoriteit is de geaccepteerde legitimiteit van die autoriteit belangrijk; anders is het slechts

macht. Volgens Turk was de acceptatie van de autoriteit niet het gevolg van internalisatie. Hij stelde dat de acceptatie het gevolg was van het leerproces waarin mensen leren welke rol hun status hen geeft.

Turk hield zich ook bezig met de logische consequenties van het feit dat sommigen autoriteit over anderen hadden. De oorsprong van die autoriteit was voor hem niet belangrijk. Autoriteiten kennen een criminele status toe als iemand wettelijke normen schendt. Deze normen zijn volgens Turk te verdelen in culturele normen en sociale normen. De culturele normen zijn "wat wordt verwacht" en de sociale normen zijn "wat er gedaan wordt". De normen kunnen overeenstemmen.

Volgens Turk kunnen conflicten ontstaan wanneer de sociale en culturele normen van de ene groep niet overeenstemmen met die van een andere groep. De mate waarin de sociale en culturele normen binnen de groepen overeenstemmen bepaalt de intensiteit van het conflict. Een andere variabele die beïnvloedt hoe groot de kans op conflict is, is de mate van organisatie van de overtreeders. Meer georganiseerde overtreeders kunnen meer weerstand bieden aan autoriteiten dan individuele overtreeders. Ook de *sophistication* van een groep speelt mee; hoe minder *sophisticated* de overtreeders zijn, hoe minder zij in staat zijn door slimme handelingen te ontsnappen aan de aandacht van de autoriteiten en hoe groter dus de kans op conflict is. Voor de autoriteiten geldt het principe van *sophistication* ook; organisatie wordt aangenomen omdat er anders geen sprake zou zijn van autoriteiten.

Turk ging verder in zijn onderzoek door te onderzoeken wat nu precies leidde tot criminalisatie. Hij stelde dat de mate waarin vooral de politie het eens was met de wettelijke normen die ze moesten handhaven een invloed had op arrestatie en criminalisatie. De rechter en officier van justitie hadden ook wel een invloed maar vanwege de primaire rol van de politieagent had deze de meeste invloed.

Een andere variabele is de relatieve macht van handhavers en overtreeders. Hij stelde dat als deze verhouding in het voordeel van de handhaver was, er veel kans was op criminalisatie terwijl als de overtreder meer macht had dan de handhaver, er weinig kans op criminalisatie was.

De laatste variabele die volgens Turk speciale betekenis had, had te maken met het "realisme van conflictmanoeuvres". Bepaalde handelingen die overtreeders in een conflict begaan zijn onrealistisch als zij bijvoorbeeld ervoor zorgen dat het machtsverschil in het voordeel van de handhaver uitvalt of wanneer de handeling het overtreden van de regels duidelijker zichtbaar maakt. Voor autoriteiten kan gedrag onrealistisch zijn als het gedrag bijvoorbeeld de grootte en macht van de oppositie groter maakt.

Turk's theorie biedt een zeer omvangrijke en gedetailleerde manier om de aard en de mogelijke uitkomsten van een conflict vast te stellen.

Chambliss: crime, power and legal process

Chambliss was geïnteresseerd in de ontwikkeling van het strafrecht. Chambliss werd beïnvloed door het werk van Hall over *legal realism*. Deze theorie hield zich bezig met het onderscheid tussen "law in the books" en "law in action".

Chabliss werkte samen met Seidman, een hoogleraar rechten. Zij stelden dat de eerste variabele in hun theorie de complexiteit van de samenleving was. Ze stelden dat de complexiteit, die samengaat met technologische ontwikkelingen en ingewikkelde en gedifferentieerde sociale rollen noodzaakt, mensen in conflict met elkaar brengt (de tweede

variabele) en daardoor een behoefte creëert aan formele instituten die normschendingen sanctioneren (de derde variabele).

Chabliss en Seidman stelden dat sociale complexiteit de noodzaak tot sancties bepaalde. Ze dachten dat de sociale complexiteit door het sanctioneringsproces tot *sociale stratificatie* kon leiden. De dominante groepen na die stratificatie proberen hun macht te behouden door normen af te dwingen.

De theorie legde ook de nadruk op het feit dat de sancties opgelegd werden door bureaucratische organisaties die hun eigen, aparte belangen hadden. De *law in action* was dus een combinatie van de belangen van de machthebbers en de belangen van de bureaucratische organisatie.

De schrijvers concentreren zich op de sociale stratificatie en de bureaucratie. Chabliss en Seidman geven vijf fundamentele stellingen over de relatie tussen sociale stratificatie en het recht:

- 1) De omstandigheden van het leven van een individu beïnvloeden zijn normen en waarden
- 2) Complexe samenlevingen bestaan uit groepen met zeer verschillende levensomstandigheden
- 3) Daarom zijn complexe samenlevingen opgebouwd uit zeer uiteenlopende en conflicterende normen
- 4) De kans dat de normen van een bepaalde groep tot wet verheven worden hangt af van de economische en politieke positie van die groep
- 5) Hoe hoger die economische en/of politieke positie, hoe groter de kans dat hun normen het tot wet maken.

Volgens Chambliss en Seidman proberen de bureaucratische organisaties zoveel mogelijk beloning te krijgen en willen ze zich zo min mogelijk moeite getroosten. Om deze reden worden mensen uit lagere klassen harder aangepakt; zij hebben niet de middelen om het de bureaucratische organisaties moeilijk te maken. Chambliss en Seidman stellen dat de politie zich zo gedraagt en dat ook bijvoorbeeld de kans op een "plea bargain" afhangt van de economische en politieke positie van de verdachte. Chambliss en Seidman concluderen dat de bureaucratie laat zien hoe geïnstitutionaliseerde patronen van discriminatie tegen de minderbedeelden altijd aanwezig zijn.

Volgens Chambliss heeft de aldus beschreven werking van de wet vooral een versplinterend effect op de gemeenschap en zorgt de handhaving van de wet voor het groeien van het sociaal conflict.

Door de gebeurtenissen in de jaren '60 zag Chambliss in dat de problemen dieper lagen dan hij dacht en begon hij in een meer marxistische richting te denken. Zijn negen stellingen (p. 184) lijken erg veel op die van Bonger.

Quinney: social reality, capitalism and crime

Quinney's basisaanname is dat de wet een deel is van de politieke samenleving, die gebaseerd is op een belangenstructuur. De samenleving wordt gekarakteriseerd door een ongelijke verdeling van macht en middelen, en door conflict. Bij het vaststellen van de wet betekent dat dat de waarden en belangen van sommigen worden beschermd terwijl de waarden en belangen van anderen worden genegeerd of achtergesteld.

Quinney's theorieën hebben een filosofisch idealistische basis in plaats van een positivistische basis. Volgens Quinney is de waarheid een *state of mind*; het is een geheel van veranderende waarnemingen en interpretaties. De sociale realiteit bestond uit de "meaningful world of everyday life" die bij elkaar gehouden werd door het feit dat menselijk gedrag *intentioneel* is, *betekenis* heeft voor diegene die het gedrag vertonen, *doelgeoriënteerd* is en plaatsvindt terwijl de actor zich bewust is van de *consequenties*. Quinney zag dat het theoretische probleem was om te verklaren hoe deze collectieve realiteit tot stand kwam.

Quinney stelde in *The social reality of crime* een theorie gebaseerd op zes stellingen op. Hij stelde dat criminaliteit een definitie was van menselijk gedrag die opgesteld is door autoriteiten in een politiek georganiseerde samenleving. De tweede stelling hield in dat definities van misdaad gedrag omschrijven die conflicteren met de belangen van die delen van de samenleving die de macht hebben om publiek beleid te vormen. De derde stelling richtte zich op de *law in action* en stelde dat de definities van misdaad toegepast werden door de delen van de samenleving die de macht hebben om strafrecht te handhaven.

De vierde stelling bepaalde dat de gedragspatronen in een samenleving gestructureerd worden in verhouding tot definities van misdaad; binnen die context kunnen personen *acties* ondernemen die als overtreding bestempeld kunnen worden. De vijfde stelling is dat de gecreëerde definities van misdaad succesvol in de samenleving uitgedragen moesten worden om de sociale realiteit te kunnen veranderen. De zesde stelling vat zijn volledige theoretische kader samen:

"The social reality of crime is constructed by the formulation and application of criminal definitions, the development of behavior patterns related to criminal definitions, and the construction of criminal conceptions".

Vier jaar na *The social reality of crime* publiceerde Quinney echter werk dat een sterk marxistisch karakter. Zijn stellingen worden op pagina 189 geciteerd. Zijn stellingen waren gericht tegen het feit dat de wet feitelijk een instrument was van de regerende klasse. Hij stelde dat bijna alle misdaad in de werkende klasse een manier van overleven was in een inherent oneerlijk systeem. Quinney stelde wel dat er niet zoiets was als één elite die aan alle touwtjes trok; het kapitalisme creëerde een structuur waarin de economie in het geheel de politieke macht bepaalde.

In *Class, state and crime* onderscheidt Quinney twee soorten misdaad: crimes of domination en crimes of accommodation and resistance. De crimes of domination zijn erop gericht om de status quo te laten voortbestaan; de crimes of accommodation and resistance zijn erop gericht om met de status quo om te gaan of om de status quo te veranderen.

Transcendence and the search for transformative justice

In de tweede editie van *Class, state and crime* kwam de spanning tussen het subjectieve en het objectieve in Quinney's eerdere theorieën tot uitbarsting. Het boek heeft een theologische stempel meegekregen. Hij stelt dat gerechtigheid iets hogers, iets goddelijks is en dat ook de criminologie daarop gericht moet zijn.

Conflict theory and the causes of crime

In de jaren '60 gingen veel criminologen niet meer op zoek naar de *oorzaken* van misdaad. Toch had ook de conflicttheorie iets te zeggen over de oorzaken van misdaad. Vanaf het

eind van de jaren '60 begonnen criminologen zich weer op de oorzaken van misdaad te richten. Zo stelde Gordon in 1971 dat veel misdaad een rationele respons is op het feit dat het kapitalisme continu de economische situatie van veel mensen bedreigt. Echter, hoewel Gordon en andere auteurs dit noemen blijft de nadruk van de conflicttheorie liggen op het verklaren van het conflict, waarvan de uitkomst bepaalt wat misdaad is en wat niet.

Consequences of Conflict Theory

De theoretische benadering van Turk heeft wegens haar formaliteit niet tot specifieke veranderingen in beleid geleid. Binnen de criminologie en de algemenere studie van afwijkend gedrag heeft het concept van de "crimineel als status" veel invloed gehad. Chambliss' werk was al voorgegaan door het zgn. "Warren Court", het Hooggerechtshof van de VS onder Chief Justice Warren. Chambliss' gebruik van de traditie van het *legal realism* heeft ook veel invloed gehad binnen de criminologie en de studies van afwijkend gedrag. Quinney's vroege werk heeft meer invloed gehad dan zijn latere marxistische en theologische werk.

Veel van de conflicttheoretici benadrukten de noodzaak tot hervormingen van het strafrechtelijk systeem in de VS en voerden ook zelf actie hiervoor. De roep om het omverwerpen van het kapitalisme kon echter op weinig begrip rekenen in de VS.

Marxist approach

Een groot probleem van de Marxistische benadering was dat de benadering geen beleidslijnen kon of wilde leveren. Omdat de marxisten ervan uitgingen dat het kapitalisme omvergoorpen zou worden vonden ze het nog te vroeg om te gaan bedenken hoe het beleid ten aanzien van wet en strafrecht precies uitgestippeld moest worden. Veel schrijvers neigden echter langzamerhand naar een structureel marxisme in plaats van een instrumenteel marxisme. Het structureel marxisme lijkt op het formalisme van Simmel, Vold en Turk.

Marxistische conflicttheorieën vielen naast het kapitalisme ook de conventionele criminologie aan. Ze stelden dat de criminologie teveel zocht naar en nadruk legde op het idee dat criminelen verschilden van de rest van de bevolking, terwijl het probleem lag in de wetten die bepaald gedrag tot crimineel bestempelden.

Een ander kritiekpunt was dat dat conventionele criminologen zich de waarden van de dominante klassen hadden laten opdringen, dezelfde waarden die de zwakkeren in de samenleving onderdrukten. Ook de voorgestelde hervormingen, zo zeiden de radicale theoretici, waren eigenlijk maar stoplappen om het inherent corrupte systeem overeind te houden.

Peacemaking criminology

Quinney's werk is opvallend omdat hij een enorme ontwikkeling heeft doorgemaakt. Ten slotte richtte hij zich op de *peacemaking criminology*. Deze criminologie accepteert dat conflict aan de basis van criminaliteit ligt maar raadt aan dat conflict niet met verdere confrontatie te laten escaleren maar juist door verzoening en mediatie op te lossen. De bedoeling van het "vrede maken" is om vertrouwen te kweken en een gemeenschapszin te creëren.

Deze benadering ligt in de lijn van veel geloofsovertuigingen zoals het Christendom, het Boeddhisme en ook de Hindoeïstische traditie van Gandhi. Het sluit ook aan bij de humanistische gedachten van Marx. Volgens de *peacemaking criminology* leidt een oorlog

tegen de misdaad alleen maar tot meer ellende. De samenleving is meer gebaat bij een vorm van *restorative justice* die gericht is op het minimaliseren van schade. Peacemaking criminology ligt onder vuur omdat het een te utopische gedachte zou zijn en omdat het ervan uitgaat dat macht kan worden tegengegaan door iets anders dan macht.

Conclusion

Conflicttheorieën hebben gezorgd voor een bredere oriëntatie van de criminologie, en hebben ervoor gezorgd dat de criminologie ook let op problemen die voorheen nauwelijks aandacht kregen.

Hoofdstuk 11 Crimes of the Powerful – theories of White collar crime

In 1979 publiceerde Reiman het boek *The rich get richer and the poor get prison*. Hij ging hierin ook in op het feit dat de staat niets deed tegen misdaden die door machtige mensen worden gepleegd. Deze misdaden worden als het ware niet door misdaden gezien.

De criminologie heeft tot de jaren '70 van de twintigste eeuw weinig aandacht gehad voor zogenoemde witteboordencriminaliteit. Vanaf de jaren '70 kwam er echter literatuur op die het probleem aan de kaak stelde. Er werden drie thema's besproken.

- 1) Het Amerikaanse rechtssysteem wordt gekleurd door een fundamentele hypocrisie. Er is geen gelijkheid voor de wet; macht en geld zorgen ervoor dat ernstige misdaden ongestraft blijven. Dit was één van de punten van de burgerrechtenbeweging.
- 2) De kosten van de misdaden die door machtige mensen worden gepleegd zijn veel hoger dan de misdaden die door armen worden gepleegd.
- 3) De enige manier om die criminaliteit te stoppen is door met criminele sancties het recht ook naar deze hogere klasse te brengen; vooral het gevangenzetten van corrupte politici en corporate executives zou hierbij helpen.

Deze aandacht voor misdaad in de hogere echelons van de maatschappij was geworteld in het wantrouwen jegens de autoriteiten van de jaren '60 dat de aandacht op macht en conflict had gevestigd. De corruptie van de regering van Nixon en het Watergate-schandaal droegen hieraan bij.

Er kwam steeds meer aandacht voor grootschalige misdrijven in het bedrijfsleven zoals prijsopdrijving, vervuiling en het verkopen van gevaarlijke producten. Net als bij de autoriteiten verloor men het vertrouwen in de *corporations*.

Deze sociale ontwikkelingen leidden tot meer aandacht voor witteboordencriminaliteit. De wetenschap had aandacht voor drie punten.

- 1) Het blootleggen van de omvang en kosten van witteboordencriminaliteit. Dit zijn niet alleen financiële kosten maar ook kosten in mensenlevens, zoals door het gebruik van asbest of het negeren van regels die de werkomgeving veilig moeten maken.
- 2) Het vraagstuk hoe witteboordencriminaliteit aangepakt moet worden. Civiele procedures hielpen niet voldoende maar men vroeg zich af of het strafrecht voldoende capaciteit had om het probleem adequaat aan te pakken.
- 3) Het ontwikkelen van theorieën om witteboordencriminaliteit te verklaren.

Dit hoofdstuk gaat over theorieën over witteboordencriminaliteit; zowel specifieke theorieën als algemene theorieën.

The discovery of white-collar crime: Edwin H. Sutherland

Sutherland wordt gezien als de "ontdekker" van witteboordencriminaliteit. Hij was bijzonder omdat hij als enige in die tijd het aandurfde om die criminaliteit echt aan de orde te stellen.

The Philadelphia address

Sutherland gaf op 27 december 1939 een toespraak waarin hij het begrip witteboordencriminaliteit voor het eerst noemde. Sutherland vergeleek in zijn toespraak de criminaliteit in de hogere klasse van de samenleving met de criminaliteit in de onderklasse van de samenleving. Eerder al hadden mensen de misdragingen van politici en zakenlui aan de orde gesteld. Sutherland introduceerde het begrip echter daadwerkelijk in de criminologie.

Sutherland hield niet van theorieën die op basis van individuele gebreken probeerden criminaliteit te verklaren. Deze theorieën konden immers niet voldoende verklaren waarom ook in de hogere klasse mensen crimineel gedrag vertoonden.

Volgens Sutherland was witteboordencriminaliteit in ieder beroep te vinden. Wat echter ook van erg groot belang was, was de schade die de witteboordencriminaliteit veroorzaakte. Hij stelde dat de financiële schade waarschijnlijk enkele malen groter was dan die van "andere" misdaad. De financiële schade was echter minder belangrijk dan de immateriële schade: witteboordencriminaliteit veroorzaakt wantrouwen, een lagere sociale moraal en sociale desorganisatie: de sociale kosten van witteboordencriminaliteit.

Becoming the father of white-collar crime

Het feit dat Sutherland zo'n invloed had op de studie van witteboordencriminaliteit komt volgens de auteurs door twee invloeden uit zijn jeugd. Sutherland werd beïnvloed door de gedachten van de populistische partij in Nebraska, waar hij opgroeide, die vreesde dat de grote bedrijven zoveel macht en rijkdom zouden vergaren dat het een bedreiging voor de "democratische controle van de industrie" zou vormen. Ten tweede was Sutherland zeer integer, zowel persoonlijk als op professioneel gebied. Sutherland had daarom een afkeer van mensen die niet integer waren en al helemaal niet voor hypocrieten zoals witteboordencriminelen. Volgens Snodgrass had Sutherland meer respect voor de professionele dief dan voor de witteboordencrimineel, omdat de dief er tenminste voor uitkwam dat hij crimineel was.

Defining white-collar crime

Sutherland stelde dat witteboordencriminaliteit gedefinieerd kan worden als "misdaden die door respectabele personen die een hoge sociale status hebben gepleegd worden in hun zakelijke activiteiten". Hiermee wilde hij aandacht vestigen op misdaden die normaal gesproken buiten de criminologie vielen. Toch staat deze definitie open voor kritiek. Als men witteboordencriminaliteit definieert als criminaliteit die niet onder "straatcriminaliteit" te scharen is blijkt namelijk dat er veel meer van dat soort criminaliteit is zoals belastingontduiking, omkopen, fraude etc. Deze misdaden worden niet allemaal gepleegd door mensen met een hoge status, en ook niet allemaal in de uitoefening van hun werkzaamheden. Creditcardfraude kan door iedereen gepleegd worden. Maar tegelijkertijd stellen de auteurs dat dit soort misdrijven niet de misdrijven zijn die Sutherland bedoelde.

Hoewel Hirschi en Gottfredson stelden dat hun algemene theorie van criminaliteit ook witteboordencriminaliteit kon verklaren, stellen critici dat hun theorie juist niet de criminaliteit kan verklaren die Sutherland bedoelde. Om in hoge posities te komen waar dergelijke criminaliteit kan plaatsvinden is immers veel zelfcontrole nodig.

What is a white collar crime?

Het is lastig om te bepalen of iets inderdaad witteboordencriminaliteit is. Is het een misdaad als een bedrijf een gevaarlijk product op de markt brengt wat leidt tot de dood van een consument? Sutherland ging ook al in op deze kwestie. Traditioneel gezien kon een bedrijf van twee kanten actie verwachten als er schade was. Er konden civiele zaken gestart worden voor schadevergoeding, en de autoriteiten konden ingrijpen met toezichthouders. Sutherland vroeg zich echter af of dit niet ook als een misdaad gezien moest worden. Kon de criminologie hier wel iets over zeggen?

Ten eerste stelde Sutherland dat machtige entiteiten kunnen beïnvloeden of hun gedrag strafbaar wordt gesteld. Hierdoor kunnen ze bepalen dat schade die ze veroorzaken civielrechtelijk of door toezichthouders afgehandeld kan worden. Ten tweede is de maatstaf of iets een misdaad is niet of iemand veroordeeld wordt voor de misdaad. De maatstaf is of iemand veroordeeld *kan* worden.

Sutherland toonde aan met onderzoek dat van de 70 grootste corporaties bijna alle meer dan 2 beslissingen hadden die bepaalden dat ze in strijd met de wet hadden gehandeld. Volgens Sutherland waren bijna alle corporaties daarmee naar normale criminele maatstaven recidivisten of zelfs *habitual criminals*.

Explaining white-collar crime

Volgens Sutherland kon witteboordencriminaliteit verklaard worden door te beseffen dat iemand die in de zakenwereld gaat werken met een andere set normen, waarden en denkwijzen geconfronteerd wordt welke hij zich snel eigen maakt. Hij wordt door zijn collega's en managers "ingewijd" in de witteboordencriminaliteit. Volgens Sutherland was de "bovenwereld", de zakenwereld, net als de zone in transition van Shaw en McKay, gedesorganiseerd. Het theoretisch principe was hetzelfde, de inhoud verschilde alleen. Sutherland identificeerde vier redenen waarom er weinig krachten *tegen* witteboordencriminaliteit bestonden:

- 1) De respectabele en hoge status in de gemeenschap zorgde ervoor dat het publiek in Sutherland's tijd zakenlui niet als criminelen zag.
- 2) Er heerste een laissez-faire mentaliteit die ingegeven werd door het kapitalisme; in Sutherland's tijd werd overheidsinvloed op het gedrag van bedrijven veelal als communistisch gezien
- 3) De zakenwereld gebruikt zijn invloed om pogingen om de zakenwereld te controleren te voorkomen.
- 4) In vergelijking met de daders zijn de slachtoffers van witteboordencriminaliteit relatief zwak.

Sutherland vergeleek witteboordencriminaliteit met de georganiseerde misdaad. Er zijn vier belangrijke kenmerken van die organisatie:

- 1) Bedrijven ontwikkelen en ondersteunen een criminele cultuur die ze overdragen op nieuwe werknemers.
- 2) Bedrijven werken intern en met andere bedrijven samen om illegale handelingen uit te voeren.

- 3) De daders blijven verborgen achter de "sluier" van het bedrijf en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid wordt gedeeld door meerdere mensen waardoor individuele schuld moeilijk is vast te stellen.
- 4) Bedrijven gaan zeer rationeel te werk bij het kiezen van hun werkwijzen, ook de illegale.

Sutherland concludeert hieruit dat overtredingen door bedrijven welbewuste en georganiseerde misdaden zijn. Sutherland had een grote invloed op de criminologie door de witteboordencriminaliteit in de criminologie te introduceren. Veel wetenschappers hebben hun werk op dat van Sutherland gebaseerd.

Organizational culture

Een blijvend inzicht van Sutherland is hoe een cultuur binnen een legitieme onderneming criminogeen kan zijn en overgedragen kan worden op werknemers. Die cultuur bestaat eruit dat ze voorschrijven dat wetten in het algemeen of in een specifieke situatie genegeerd kunnen worden.

Unethical cultures

Clinard is erg belangrijk geweest in het onderzoek naar witteboordencriminaliteit. Hij schreef over hoe in de Tweede Wereldoorlog werd gefraudeerd met regels over prijzen. Hij reproduceerde ook Sutherland's bevindingen over de prevalentie van criminaliteit onder grote bedrijven. Samen met Yeager beschrijft hij twee sleutelfactoren die de bedrijfscultuur tot oorzaak van criminaliteit maakten. De cultuur bood een hele schare aan "corporate defenses to law violations" die het niet volgen van de wet door het bedrijf moesten rationaliseren. Ten tweede waren bedrijven erop ingericht om hun werknemers in die cultuur te indoctrineren. Clinard en Yeager zagen wel in dat niet elke bedrijfscultuur hetzelfde is en even onethisch is. Clinard stelde dat dit vooral beïnvloed werd door de houding van het hoogste management, vooral de CEO (Chief Executive Officer). Vooral CEO's van buiten het bedrijf, aangetrokken om winst te genereren, bevorderen illegaal gedrag.

Oppositional cultures

Volgens Braithwaite ondersteunen bedrijfsculturen witteboordencriminaliteit. Dergelijke culturen zijn om twee redenen zo wijdverspreid. Ten eerste is dat omdat het *shaming* dat Braithwaite noemt maar weinig voor kwam ten aanzien van de witteboordencriminaliteit. Ten tweede is dat de veronderstelling dat *shaming* bij bedrijven culturele waarden, die illegaal gedrag bevorderen, zou kunnen versterken.

Volgens Braithwaite reageren zakenlui die gestigmatiseerd dreigen te worden erg opstandig (zie ook Sherman). Ze zien de wetten waaraan ze zich moeten houden als illegitiem. Verder zullen gestigmatiseerde zakenlui, zowel binnen een bedrijf als binnen een bedrijfstak, samen een georganiseerde subcultuur gaan vormen die – met zijn macht – continu de legitimiteit van het optreden van de autoriteiten aan de orde zal stellen. Volgens Braithwaite is daarom een meer restoratieve aanpak noodzakelijk.

The normalization of deviance

Vaughan noemt twee andere problemen aan witteboordencriminaliteit: de amorele berekening en de normalisatie van afwijking. Vaughan's onderzoek naar de ramp met de *Challenger* toont echter aan dat deze ramp vooral te wijten was aan de normalisatie van afwijking door verschillende beslissingslagen en niet door een amorele berekening van het risico voor de bemanning van de shuttle.

Organizational strain and opportunity

Ondernemingen staan altijd onder stress om doelen te halen en winst te maken. Yeager en Simpson schrijven dan ook dat *strain* een populaire verklaring is voor bedrijfscriminaliteit. Er is echter al lang een breed gedragen opinie dat zulke structurele *strain* op meerdere manieren tegemoetgetreden kan worden. Om te leiden tot criminaliteit moet er een criminogene factor aanwezig zijn; de *strain* is slechts de motivatie.

Strain and anomie

Strain theory werd traditioneel gezien als een verklaring van criminaliteit en delinquentie in de onderklasse. De theorie ziet op de spanningen die ontstaan wanneer jongeren in de onderklasse hun doelen – het bereiken van de American Dream – onbereikbaar zien worden. In de zakenwereld – “Corporate America” – is het bereiken van doelen echter zo mogelijk nog belangrijker voor het individu om verder te komen. Ook op ondernemingsniveau zijn doelen belangrijk; criminaliteit wordt vaak gezien bij bedrijven met lagere winsten of andere financiële problemen. Maar ook bij bedrijven met enorme winsten is criminaliteit te zien. De nadruk op economisch succes zorgt voor, om met Merton te spreken, anomie. Individuen vinden de normen niet meer belangrijk en het doel heiligt alle middelen.

Criminogenic opportunities

Voordat criminaliteit zich verwezenlijkt moet er een kans zijn om zich te verwezenlijken. Zo'n kans bestaat uit twee delen: een aantrekkelijk doelwit en de afwezigheid van capabele waarborgen.

Witteboordencriminaliteit onderscheidt zich van straatcriminaliteit doordat de overtreder legitieme toegang heeft tot de plaats waar de misdaad plaatsvindt; de overtreder bevindt zich in een andere ruimte dan het slachtoffer en de handelingen van de overtreder lijken op het eerste gezicht legitiem. Het punt dat Benson en Simpson maken is dat de in principe legitieme zakenwereld vol zit met “lures”, aantrekkelijke manieren om de wet te omzeilen en meer winst te maken. De moderne samenleving berust voor een groot gedeelte op vertrouwen. Dat vertrouwen kan echter misbruikt worden.

Deciding to offend

Naast onderzoek naar de criminogene sociale en culturele context van het bedrijf is er ook onderzoek gedaan naar waarom de individuen besluiten de wet te overtreden. Er zijn hierin twee theoretische perspectieven te zien, de neutralisatietheorie en de theorie van de rationele keuze.

Denying the guilty mind

Volgens Sutherland proberen witteboordencriminelen hun geweten te sussen met rationalisaties die in hun ogen hun gedrag in bepaalde situaties rechtvaardigen. Clinard deelde deze opvatting en noemde ze *corporate defenses to law violations*. Een algemenere versie van dit concept komt ook terug bij de theorie van neutralisatietechnieken van Sykes en Matza. Cressey stelde dat bij verduistering drie factoren kruisten en ervoor zorgden dat respectabele mensen het geld van anderen achteroverdrukten. Ten eerste heeft het individu een probleem dat hij niet met anderen kan delen, zoals gokschulden. Ten tweede hadden de individuen een financiële vertrouwenspositie en realiseerden zij zich dat zij dat geld konden gebruiken. Ten derde moesten zij hun weerstand tegen criminaliteit overkomen, wat ze door middel van rationalisaties deden; ze "leenden" het geld tijdelijk.

Volgens Shover en Hunter volgen de rationalisaties ook uit de verbale creativiteit van de overtredders. Ze legitimeren hun optreden zowel voor als nadat ze gepakt zijn. Deze rationalisaties zijn niet idiosyncratisch; ze voldoen aan een patroon en worden vaak herhaald. Zo bevordert het kapitalisme een sterk geloof in vrij ondernemerschap. Dit argument wordt soms gebruikt om te stellen dat regels van de overheid die dat vrij ondernemerschap beïnvloeden illegitiem zijn.

White collar crime as a rational choice

Ondernemen draait om winst maken. Om winst te maken moet men rationeel zijn; irrationaliteit kan tot minder winst of zelfs bankroet leiden. Dit leidt ertoe dat witteboordencriminelen vaak door rationaliteit geleid worden. Als overtredingen meer winst opleveren is het immers rationeel om te overtreden. Dit simplistische beeld gaat echter voorbij aan het feit dat er meer factoren bij een beslissing betrokken zijn.

Een bekende theorie die rationaliteit ziet als een reden om crimineel gedrag te vertonen is de *rational choice theory of corporate crime* van Paternoster en Simpson. Volgens deze theorie bepalen niet de objectieve kosten en baten van een activiteit maar het *gepercipieerde nut* van de activiteit of de activiteit ondernomen zal worden.

Volgens Paternoster en Simpson zijn er naast de kosten van formele sancties nog twee andere soorten kosten die het gepercipieerde nut van een activiteit bepalen. Dat zijn de informele kosten zoals negatieve publiciteit, en de interne sancties die het individu zichzelf oplegt zoals het verlies van zelf-respect. Deze kosten worden dus afgewogen. Echter de moraliteit van het individu speelt ook nog een rol; als iemands morele waarden sterk zijn kunnen ze alsnog de overtreding verhinderen. Er zijn ook morele regels die meer op situaties zien; dit kunnen bijvoorbeeld neutralisatietechnieken zijn die ervoor zorgen dat bepaald illegaal gedrag gerechtvaardigd wordt.

Er zijn nog twee factoren die managers mee moeten rekenen; de kosten van het voldoen aan de norm en de voordelen van het niet voldoen aan de norm. Als voldoen aan de norm onmogelijk of te duur is leidt dit sneller tot overtreding. Ook wanneer in het verleden al eerder overtreden is, zal dit recidive waarschijnlijker maken.

Paternoster en Simpson stellen dus dat bedrijfscriminaliteit waarschijnlijker is als de managers 1) waarnemen dat formele en informele sancties zwak zullen zijn, 2) geen zelf-respect verliezen, 3) niet moreel sterk zijn of zich beroepen op regels die de handeling kunnen rechtvaardigen, 4) de regels als oneerlijk zien, 5) zowel de voordelen van overtreding als de kosten van naleving als hoog inschatten en 6) al eerder de wet hebben overtreden. Van deze factoren lijkt moraliteit de beste voorspeller voor criminaliteit te zijn.

State-Corporate Crime

De auteurs geven een voorbeeld waarin witteboordcriminaliteit niet alleen een misdaad is van het bedrijf maar ook de overheid schuld heeft. Dit is volgens Kramer en Michalowski een *state-corporate crime*. Ze onderscheiden twee typen in dit soort criminaliteit. Ten eerste is er sprake van *state-initiated corporate crime* wanneer bedrijven in dienst van de overheid op aanwijzen van of onder goedkeuring van die overheid afwijken van normen. Een voorbeeld hiervan was de ramp met de Challenger in 1986.

De tweede variant is *state-facilitated corporate crime*. Hiervan is sprake wanneer toezichhoudende overheidsinstanties overtredende ondernemingen niet aanpakken, ofwel vanwege een geheime verstandhouding ofwel vanwege het feit dat de onderneming en de overheid gedeelde doelen hebben die door een agressief toezicht gehinderd zouden worden. In het door de auteurs aangehaalde voorbeeld was er sprake van deze vorm van *state-corporate crime*, omdat de overheid – de staat North-Carolina- veiligheidsregels niet handhaafde.

Consequences of White-collar crime theory : policy implications

Witteboordencriminaliteit terugdringen lijkt een moeilijke, zo niet onmogelijke opgave. Het is moeilijk om de criminelen aan te pakken omdat zij zich vaak in hoge posities bevinden. Daarbij zijn de criminele gedragingen zelf voor potentiële slachtoffers vaak moeilijk te ontwaren tussen de voor het overige legitieme ondernemingsactiviteiten. Een cultuur binnen een onderneming kan illegaal gedrag ondersteunen of zelfs bevorderen; afwijkend gedrag kan zelfs genormaliseerd worden.

Er zijn twee benaderingen mogelijk om witteboordencriminaliteit tegen te gaan. Sutherland kaartte aan dat het te wijten was aan de sociale desorganisatie ten aanzien van de witteboordencriminaliteit dat de georganiseerde zakenwereld met veel criminaliteit weg kon komen. De opkomst van de beweging tegen witteboordencriminaliteit in de jaren '70 heeft ervoor gezorgd dat er nu een andere machtsbalans is. Het publiek vertrouwt het zakenleven niet meer; strafrechtelijke sancties worden steeds vaker aan ondernemingen en hun werknemers opgelegd en overheidsfunctionarissen en politici treden ook vaker op tegen witteboordencriminaliteit.

Ten tweede is er een verschil van mening onder wetenschappers of van strafrechtelijke sancties tegen witteboordencriminaliteit – vooral die tegen managers in plaats van tegen de onderneming – een afschrikwekkende werking uitgaat. Men meent dat het opleggen van strenge straffen niet geschikt is als misdaadbeheersstrategie. Daarom stellen criminologen voor dat bedrijven overtuigd of gedwongen moeten worden tot zelf-regulering. Bedrijven en managers moeten de voorwaarden die overtreding motiveren wegnemen.

Conclusion

Sutherland heeft de criminologie op twee manieren veranderd. Ten eerste dwong hij wetenschappers om na te gaan hoe zij, net als het publiek, conventionele beelden van criminelen internaliseerden. Volgens Sutherland was criminologie naar klasse vooringenomen. Men ging er teveel vanuit dat misdaad plaatsvond in en veroorzaakt werd

door armoede. Sutherland bracht hiertegen zijn concept van witteboordencriminaliteit in stelling. Toch werd zijn werk pas in de jaren '60 en '70 echt op waarde geschat.

Ten tweede stelde Sutherland bij wat een theorie moest kunnen om daadwerkelijk te gelden als *general theory of crime*. Sommige wetenschappers claimen dat ze een algemene verklaring hebben voor criminaliteit; volgens Sutherland moet deze dan inderdaad alle vormen van criminaliteit kunnen verklaren. Dit is vooral moeilijk voor theorieën die misdaad toeschrijven aan individuele pathologische kenmerken.

Sutherland en zijn navolgers hebben veel gedaan om de witteboordencriminaliteit aan de orde te stellen. Het blijft echter lastig om deze vorm van criminaliteit te onderzoeken omdat de overtreders vaak goed verbergen wat zij precies doen en ook niet zitten te wachten op onderzoek. Toch lijkt er langzamerhand een systematische en geïntegreerde theorie over deze vorm van criminaliteit te komen. De algemene consensus is dat witteboordencriminaliteit wordt veroorzaakt door "een samenvloeijsel van motief, mogelijkheid, keuze en een gebrek aan controle".

Hoofdstuk 15 The development of criminals

Lange tijd richtten criminologen hun onderzoek vooral op de tienerjaren en delinquentie. Dit houdt verband met het – gebleken – feit dat deze fase in het leven veel illegaal gedrag oplevert. Zowel in prevalentie als in incidentie ligt de criminaliteit rond het zeventiende levensjaar het hoogst. Criminologen namen daarom aan dat het probleem van criminaliteit vooral in deze levensfase geworteld is. Een onderzoeksmiddel dat vaak gebruikt is bij deze groep is de *self report survey*. Dit middel is zo vaak gebruikt omdat het makkelijk is en omdat bijna de hele groep die onderzocht wordt op school te vinden is. Dit leidde echter slechts tot cross-sectioneel onderzoek.

Cohortstudies met een longitudinaal ontwerp lieten zien dat de ene levensfase de andere kan beïnvloeden. Men ging de “criminele carrière” van het individu onderzoeken. Hoewel dit al bekend was bij psychologen was het een erg belangrijk inzicht dat de vroege jeugd invloed had op de delinquentie tijdens de adolescentie fase. Een kind dat zich misdroeg had een grote kans om tijdens zijn adolescentie delinquent te worden. Dit zorgde ervoor dat veel theorieën, die de basis voor criminaliteit in de adolescentie legden, (gedeeltelijk) niet meer klopten. Aan het einde van de jaren '80 werd daarom geroepen om een “ontwikkelingscriminologie”; de term “life course criminology” wordt vaak gebruikt. Deze criminologie was sterk empirisch geënt, er kwamen weinig theorieën tot stand.

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste theorieën over dit onderwerp die wel ontstonden besproken. Dit zijn de theorieën van Gottfredson en Hirschi, Patterson, Moffitt, en Sampson en Laub.

Integrated theories of crime

Een geïntegreerde theorie is een theorie die twee of meer theorieën probeert samen te brengen in één theoretisch kader. Zo is de theorie van Cloward en Ohlin over de subcultuur van bendes en delinquentie een mengsel van Merton's strain theory en de inzichten van de Chicago school over culturele overdracht. De auteurs bespreken hier het *integrated strain-control paradigm* van Elliot e.a. en de *interaction theory of delinquency* van Thornberry.

Integrated theorizing

De logica achter het integreren van theorie lijkt duidelijk. Een theorie is een model van een klein deel van de werkelijkheid en gaat meestal niet in op andere verklaringen van het fenomeen dat de theorie probeert te verklaren. Geïntegreerde theorieën doen dit juist wel en kunnen het probleem vanuit meerdere perspectieven bekijken.

Geïntegreerde theorieën hebben echter minstens twee duidelijke tekortkomingen. Ten eerste neemt het principe aan dat criminologische kennis het meest gebaat is bij het integreren van theorieën in plaats van een confrontatie en strijd om wat de beste theorie is. Ten tweede kan integratie leiden tot het onzorgvuldig formuleren van een theorie waarbij wetenschappers als het ware variabelen uit verschillende theorieën bij elkaar rapen die misschien niet goed met elkaar te combineren zijn.

Elliot and colleagues' integrated strain-control paradigm.

Elliot, Ageton en Canter hebben één van de meest significante pogingen tot theoretische integratie ondernomen. Hoewel Elliott et al. hun perspectief “*integrated strain-control*

paradigm” noemden waren er ook delen van de social learning theory in opgenomen en legde deze theorie de nadruk op adolescentie groepen.

Naast het feit dat de theorie probeerde een aantal belangrijke theorieën te verenigen, waren twee aspecten van deze theorie belangrijk. De theorie stelt ten eerste dat bepaalde factoren – afkomstig uit bepaalde theorieën – belangrijker zijn dan andere. Ten tweede stelt de theorie dat er meer dan één weg naar delinquentie leidt.

Het model van Elliott et al. stelt dat een belangrijk kenmerk van de kindertijd is of het kind sterke of zwakke banden vormt. Het fundament van de theorie ligt dus in de sociale controletheorie. De sociale banden werden verdeeld in twee delen; *integratie* (het externe of sociale deel van de band) en *toewijding* (het interne of persoonlijke deel van de band).

Met integratie bedoelden Elliott et al. de mate waarin individuen betrokken bij en verbonden waren met conventionele groepen en instituten en hoe ze hierin deelnamen. Met toewijding bedoelden zij de persoonlijke band van het individu met conventionele rollen, groepen en instituten. Dit is de mate waarin iemand zich moreel gebonden voelt door sociale normen.

Het vormen van sterke sociale banden tijdens de kindertijd en het vasthouden aan die banden in de adolescentie leidt tot minder delinquentie en vice versa. Kinderen met zwakke sociale banden zullen sneller tot delinquentie geneigd zijn hetgeen weer leidt tot criminaliteit op latere leeftijd.

Elliott et al. stelden echter dat er nog een weg naar delinquentie was. Sommige kinderen die sterke banden vormen raken later toch betrokken bij criminaliteit en drugsgebruik. Dit past niet in het model van social bond theory. Echter, volgens Elliott et al. kunnen er in de adolescentie gebeurtenissen plaatsvinden die zoveel *strain* op de adolescent leggen dat deze sterke banden – de toewijding en integratie – minder sterk worden.

Elliott et al. introduceren hier weer de social learning theory. Sommige jongeren kunnen zoveel *strain* ervaren omdat hun doelen onbereikbaar zijn dat ze direct tot delinquentie overgaan, al is het voor korte tijd. Anderen verliezen hun toewijding aan hun doelen en zoeken hun heil bijvoorbeeld in drugsgebruik. De meeste jongeren van wie de sociale banden aan *strain* onderhevig zijn vervallen echter in delinquentie in groepen; ze worden opgenomen in groepen gelijkgestemde delinquenten en komen in een stabiel criminele situatie terecht. In deze tweede *pathway to crime* 1) beschermen sterke banden in eerste instantie het kind, 2) maar verzwakt *strain* deze banden in de adolescentie, waardoor 3) deze jongeren deel worden van delinquente groepen en 4) stabiel crimineel gedrag gaan vertonen.

Elliott et al. hebben ondersteunende data voor hun these. Het is echter niet duidelijk waarom variabelen van social learning alleen tijdens de adolescentie en in delinquente groepen invloed zouden hebben. Zo is er bewijs dat dergelijke groepen ook al in de kindertijd invloed uitoefenen. Ook gaan Elliott et al voorbij aan het feit dat de familie niet alleen socialiseert, maar ook een omgeving vormt waarin een sociaal leerproces plaatsvindt.

Thornberry's interactional theory

The theory

Volgens Thornberry is gedrag alleen te verklaren met behulp van modellen die interactieve processen centraal stellen. Interactie is niet stabiel dus causale voorwaarden zoals de hechting aan ouders zijn ook niet stabiel maar verschillen naarmate de interactie tussen ouders en kinderen verandert.

Delinquenten worden niet alleen beïnvloed door hun omgeving maar zij beïnvloeden hun omgeving ook zelf. De relatie tussen de variabelen in Thornberry's model is niet eenzijdig maar interactief of *reciprocaal*. Thornberry stelt dat de fundamentele oorzaak van delinquentie ligt in de verzwakking van sociale banden die het individu tegenhouden. Thornberry's model verenigt daarmee sociale controletheorieën en social learning theories. Hij breidde het simpele causale model uit door de notie dat de relatie tussen variabelen reciprocale effecten hadden en door de notie dat de effecten van de variabelen verschillen per levensfase. Ook verschijnen er in verschillende levensfasen nieuwe variabelen, zoals militaire dienst, werk en een baan; dergelijke variabelen zijn dan de belangrijkste banden van het individu met de samenleving. Zij spelen dan een belangrijke rol in het bepalen of een individu crimineel is en/of blijft.

Thornberry's werk maakt duidelijk dat crimineel gedrag verschijnt in de context van het ontwikkelingsproces waarin het individu en zijn omgeving interageren. Het individu wordt beïnvloed door en beïnvloedt zijn omgeving en.

Implications for life-course theory

Thornberry's ideeën anticipeerden de inzichten van de life-course theory. Thornberry zelf heeft zijn theorieën met deze nieuwere theorie in overeenstemming gebracht en longitudinaal bewijs geleverd voor de beweringen. Zijn nieuwe theorie probeert te verklaren waarom misdragingen in drie verschillende fasen in het leven kunnen voorkomen.

Misdragingen kunnen zich tijdens de kindertijd manifesteren; dit komt dan door een gedesorganiseerde familie, ineffectief ouderschap, falen op school en associatie met leeftijdsgenoten die delinquent zijn.

Ten tweede beginnen veel jongeren met overtredingen tussen hun 12^e en hun 16^e. Veel van deze jongeren zijn bezig met het vinden van hun autonomie van hun ouders; daardoor vermindert de ouderlijke controle. Veel van het afwijkend gedrag neemt geen serieuze vormen aan zoals roken, wat vandalisme en drankgebruik. Veel van deze jongeren vertonen hierna geen afwijkend gedrag meer.

Ten derde zijn er de mensen die pas als ze volwassen zijn crimineel gedrag gaan vertonen. De beperkingen die deze volwassenen hadden, zoals een laag IQ of slechte prestaties op school, zijn tot dan toe opgevangen door de ouders. Wanneer de ouders deze beschermende rol niet meer vervullen zijn de individuen op zichzelf aangewezen en worden zij kwetsbaar voor de invloed van afwijkend gedrag.

Policy implications

De implicaties van geïntegreerde theorieën voor het beleid zijn er vooral op gericht om de banden binnen families en tussen ouders en kinderen te versterken, de toewijding aan school te verhogen en prosociale groepsvorming te bevorderen. Omdat de geïntegreerde theorieën aangeven dat criminogene invloeden al vanaf de kindertijd spelen, is het de vraag hoe vroeg dergelijke interventies ingezet moeten worden.

Life-course criminology: Continuity and Change

Het uitgangspunt van het *life-course perspective* is dat er continuïteit is in antisociaal gedrag gedurende de kindertijd, adolescentie en het volwassen leven. Er kan echter ook discontinuïteit optreden, naar beide kanten. Een belangrijke vraag voor life-course theorieën is dan ook wat een dergelijke discontinuïteit en wat continuïteit kan veroorzaken.

Life-course theorieën zijn te verdelen in vier typen; de eerste gaat ervan uit dat er vooral continuïteit is (Gottfredson en Hirschi). Het tweede type gaat uit van continuïteit *of* verandering (Moffitt). Ten derde zijn er theorieën die uitgaan van een combinatie tussen continuïteit *en* verandering. Als laatste zijn er theorieën die vooral uitgaan van verandering.

Een huidige theoretische controversie is gericht op de vraag of continuïteit en/of verandering deel uitmaken van een *ontwikkelingsproces*. Volgens sommige theoretici, zoals Moffitt, is het samenspel van continuïteit en verandering te voorspellen, terwijl anderen zoals Sampson en Laub denken dat dat niet zo is. Zij stellen dat criminele carrières niet zo makkelijk te voorspellen zijn

Criminology in Crisis: Gottfredson and Hirschi revisited

De theorie van Gottfredson en Hirschi heeft veel invloed gehad op life-course theorieën. Gottfredson en Hirschi waren relatief uniek omdat zij serieus nadachten over de aard van misdaad. Ook zagen zij in dat veel onderzoek en theorieën te weinig ingingen op de ontwikkeling van het kind en hier rekening mee hielden. Volgens Gottfredson en Hirschi was deze verbinding belangrijk omdat het gedrag van kinderen ook al kenmerken van een lage zelf-controle kan tonen. Ze stelden dat slechte opvoeding de grootste oorzaak voor die lage zelfcontrole was.

Deze nadruk op een gebrek aan zelfcontrole leidde Gottfredson en Hirschi ertoe te menen dat sociale relaties met groepen die afwijkend gedrag vertoonden geen causale relatie hadden tot delinquentie, maar meer een bijkomstigheid waren.

De theorie van Gottfredson en Hirschi ging uit van een stabiliteit of continuïteit in het overtreeden. Ze stelden dat die stabiliteit het gevolg was van een blijvende heterogeniteit; stabiele verschillen tussen individuen die die individuen hun hele leven met zich meedragen.

Gottfredson en Hirschi ontkennen niet dat er een verandering in het overtreeden kan plaatsvinden. Zo gaan ze ervan uit dat het overtreeden met de jaren minder wordt in alle samenlevingen. Belangrijk is echter dat de verandering die ze toelaten binnen het individu gelegen is. De verhouding in overtreeden tussen individuen verandert volgens hen niet.

Patterson's social-interactional developmental model

Early onset delinquency

Patterson en zijn collega's namen waar dat antisociaal gedrag een ontwikkelingstrek was die vroeg in het leven begon en zich doorzette in de adolescentie en volwassenheid. Als deze bewering waar is moesten ontwikkelingspsychologen onderzoeken welke mechanismen de stabiliteit van dat antisociaal gedrag verklaarden en welke mechanismen de veranderingen van dat antisociaal gedrag over de tijd verklaarden. Deze ontwikkeling is volgens Patterson e.a. "sociaal-interactioneel". Het kind en zijn omgeving hebben een actie-reactie verhouding

waarin elke verkeerde actie van het kind tot negatieve reacties leidt, welke op hun beurt tot meer negatief gedrag van het kind leiden enzovoorts.

Net als Hirschi en Gottfredson zagen Patterson e.a. het begin van antisociaal gedrag bij disfunctionele families. Ze waren het echter niet eens met de controletheorie maar stelden dat het sociaal-interactionele perspectief bepaalde dat de gezinsleden de kinderen direct het antisociale gedrag aanleerden. Dit antisociale gedrag zorgt later voor problemen.

In dit verband probeerden Patterson et al. na te gaan waarom en hoe sommige families disfunctioneel worden.

Late onset delinquency

Patterson stelde samen met Yoerger een model op voor late-onset delinquency. De hypothese was dat deze groep een eigen ontwikkelingspad naar delinquentie had; een vergelijkbare hypothese werd ook door Moffitt gebruikt.

Patterson en Yoerger gebruiken de *marginality hypothesis* om de situatie te beschrijven waarin deze late onset delinquenten opgroeien en hoe ze zich ontwikkelen. De omstandigheden zijn niet zo extreem als bij de early-onset delinquenten. De late-onset delinquenten worden echter vooral delinquent door contact met een groep gelijken die ook afwijkend gedrag vertonen. Het delinquente gedrag wordt pas rond het veertiende levensjaar vertoond en de ouders verliezen dan ook de controle. Als ze ouder worden kunnen late-onset delinquenten alsnog prosociaal gedrag vertonen waar early-onset delinquenten dat niet meer kunnen.

Intervening with families

Patterson et al. meenden dat de early-onset delinquenten niet de redding voorbij waren. Ze stelden dat de oplossing voor dat probleem was om op een vroeg moment te interveniëren in disfunctionele gezinnen.

De auteurs observeren twee belangrijke zaken. Ten eerste is de effectiviteit van die interventieprogramma's in disfunctionele families een bewijs voor het feit dat de theorie een oorzaak voor crimineel gedrag heeft geïdentificeerd. Ten tweede rechtvaardigen de life-course theorieën die de eerste bron van criminaliteit in de kindertijd plaatsen, dergelijke interventies. Deze interventies worden door alle life-course theorieën aanbevolen.

Moffitt's life-course-persistent/adolescence-limited theory

Moffitt stelde dat overtreden gekenmerkt wordt door continuïteit óf verandering. Volgens Moffitt is slechts een klein percentage van de groep adolescenten delinquenten een *life-course-persistent* overtreder die ook in de kindertijd al afwijkend gedrag vertoonde. De grote meerderheid vertoont pas tijdens de adolescentie voor het eerst afwijkend gedrag. Een punt van kritiek is dat deze theorie wellicht te kort door de bocht is met deze twee groepen.

Life-course-persistent antisocial behavior

Moffitt stelde, zoals hiervoor aangegeven, dat slechts een klein deel van de adolescentie delinquenten ook tijdens de kindertijd al afwijkend gedrag vertoonde. Blijkbaar is er een factor die al vroeg dit soort afwijkend gedrag vertoont. Een van de inzichten van Moffitt was dat dit een neuropsychologisch tekort kon zijn. De kinderen kunnen erg actief zijn, makkelijk te irriteren, en weinig zelfcontrole en cognitieve vermogens hebben. Deze eigenschappen van de kinderen kunnen ze kwetsbaar maken voor criminogene invloeden en maken het lastig voor ouders – zeker ouders die zelf dergelijke problemen hebben – om een goede ouder-kind band met het kind te hebben; er is dus sprake van een interactie tussen de persoonlijkheidstrekken van de kinderen en de omgeving.

Moffitt stelde daarbij dat het antisociale gedrag dat deze personen vertonen (ten dele) een reflectie is van een *contemporary continuity*, dat wil zeggen dat de persoonlijkheidstrekken die in de kindertijd voor problemen zorgden ook in de adolescentie of volwassenheid voor problemen zorgen. Moffitt meende ook dat de stabiliteit van antisociaal gedrag werd beïnvloed door cumulatieve continuïteit; het antisociale gedrag uit het verleden “sloot” de jongeren in hun antisociale rol “op”.

De life-course-persistent antisociale individuen krijgen door hun antisociale gedrag minder de kans om conventionele gedragspatronen aan te leren; ook worden ze door de gevolgen van hun anti-sociale gedrag “opgesloten” in hun antisociale rol. Ten slotte ervaren zij die ook als volwassenen overtredingen begaan allerlei negatieve effecten zoals schulden, werkloosheid, dakloosheid etc.

Adolescence-limited antisocial behavior.

Antisociaal gedrag dat alleen tijdens de adolescentie voorkomt wordt gezien als bijna normaal gedrag. Deze vorm van antisociaal gedrag stopt echter even abrupt als het begon. Moffitt stelt dat dit antisociale gedrag wordt veroorzaakt doordat de moderne samenleving hen tegenhoudt om volwassen gedrag te vertonen terwijl ze biologisch gezien volwassen zijn. Het antisociale gedrag is een manier om hun autonomie te tonen. Adolescenten willen opstandig zijn dus hoe heviger de reactie van ouders en bijvoorbeeld docenten hoe beter.

De meeste adolescenten die afwijkend gedrag vertonen stoppen met overtreden als zij volwassener worden; slechts een deel vervalt in een antisociale levensstijl.

Assessing Moffitt's theory

Hoewel de theorie van Moffitt elegant is en een belangrijke invloed heeft op de criminologie, zijn er tenminste twee soorten uitdagingen voor de theorie. Ten eerste is dat de vraag of overtreders netjes in twee groepen verdeeld kunnen worden of dat er meer groepen nodig zijn.

Ten tweede is er het punt dat bijvoorbeeld Gottfredson en Hirschi zouden stellen dat een dergelijke typologie van overtreders nutteloos is. Er is geen kwalitatief maar slechts een kwantitatief verschil tussen verschillende overtreders.

Moffitt gaat zelf ook op deze kritiek in; ze erkent een deel van de kritiek maar stelt dat haar theorie nog steeds een groot deel van de variatie in de ontwikkeling van overtreden verklaart.

Sampson and Laub: Social Bond theory revisited

Sampson en Laub suggereren dat criminaliteit over de levensduur verklaard kan worden met een *theory of age-graded informal social control*. Hiermee probeerden zij bewust de eerste theorie van Hirschi over sociale banden te revitaliseren. Waar Hirschi de invloed van sociale banden op jongeren onderzocht, proberen Sampson en Laub met behulp van de sociale banden ons begrip van de continuïteit en verandering in overtreden over de hele levensduur te verklaren.

Sampson en Laub tonen met de social bond theory de blijvende relevantie van de sociologie voor de ontwikkelingscriminologie. Ze stellen dat overtreden over de hele levensduur wordt gekenmerkt door zowel continuïteit als verandering. Ze gaan uit van een dynamische levenskoers en ontkennen daarmee de stellingen van Moffitt.

An age-graded theory of informal social control

Vanuit een sociologisch perspectief stelden Sampson en Laub dat individuen en processen van sociale controle in een structurele context bestaan die door historische en macrokrachten gevormd wordt. Ze stelden daarbij dat de individuele verschillen tussen kinderen ook invloed hadden op diegenen die sociale controle toepasten.

In de eerste levensfasen wordt de belangrijkste sociale controle uitgeoefend in het gezin. De processen in het gezin mediëren de effecten van structurele factoren op het individu. Deze processen beïnvloeden ook individuele verschillen in criminaliteit.

Sampson en Laub merkten op dat er een sterke continuïteit is in antisociaal gedrag in de hele levensloop in een variëteit aan domeinen van het leven. Deze continuïteit attribueerden zij aan een verschijnsel dat lijkt op de cumulatieve continuïteit van Moffitt.

Sampson en Laub stelden dat betekenisvolle sociale banden die individuen als volwassenen aangaan als een “keepunt” kunnen functioneren, waardoor een overtreder zich weer gaat conformeren. Zwakke sociale banden staan aan de basis van continuïteit terwijl sterke banden aan de basis van verandering staan. Sampson en Laub zien geen verschil tussen chronische overtreiders die wél en chronische overtreiders die niet in staat zijn om dergelijke betekenisvolle sociale banden aan te gaan. Sommige mensen hebben gewoon “geluk”.

Het age-graded gedeelte van de theorie houdt in dat verschillende soorten sociale banden tijdens verschillende levensfasen het belangrijkste zijn.

Assessing Sampson and Laub's life-course theory

Sampson en Laub gebruikten de originele databestanden van Sheldon en Eleanor Glueck om hun hypothesen te testen; hier kwam empirische ondersteuning voor hun theorie uit, na een serie intensieve testen. Er zijn echter twee potentiële uitdagingen voor de theorie. Hoewel Sampson en Laub sociale controle als belangrijkste reden voor de misdaadreducerende effecten van een goed gezinsleven en conventionele volwassen relaties zagen, is het net zo plausibel dat er andere sociale effecten of verklaringen zijn voor deze effecten. Zo kan een huwelijk weliswaar een controlemogelijkheid zijn, maar brengt het individuen vaak weg van antisociale contacten en zorgt het voor contact met prosociale invloeden.

Ten tweede kan het perspectief van Sampson en Laub verward zijn in een strijd met de self-control theory van Gottfredson en Hirschi en met andere life-course theorieën. Deze

strijd zal echter voorbij het simplistische debat, over of zelfcontrole of sociale banden de continuïteit in criminaliteit veroorzaken, moeten gaan. Hierin ligt het verfijnde van de theorie van Sampson en Laub; ze stellen dat niet één soort variabele maar juist een samenspel van factoren en omstandigheden de criminaliteit van het individu bepaalt.

Revising the age-graded theory of crime

Door de data van de Gluecks te gebruiken konden Sampson en Laub een daadwerkelijk *life-course* onderzoek van geboorte tot hoge leeftijd of de dood uitvoeren. Uit dit onderzoek trokken zij twee conclusies. Ten eerste blijkt het dat iedere crimineel op een gegeven moment – ook mensen die veel misdaden plegen – stoppen met criminaliteit. Tenzij ze worden ingehaald door de dood stopt iedereen met misdaad. Ten tweede is het moeilijk om te voorspellen wanneer een individu stopt met criminaliteit.

Deze bevindingen gaan in tegen Moffitt's theorie; zelfs *life-course-persistent* criminelen stoppen op een gegeven moment met het breken van de wet. Dit ophouden met misdaad is geen onderdeel van een *neatly unfolding developmental sequence*. Er is niet direct een peil te trekken op dit proces; het ophouden met misdaad wordt vooral bepaald door gebeurtenissen in deze levensfase en niet door gebeurtenissen in een eerdere levensfase.

Sampson en Laub identificeren vijf aspecten aan het stoppen met misdaad als volwassene.

- 1) Structurele veranderingen zoals een huwelijk en een baan zorgen ervoor dat verandering kan plaatsvinden. Deze gebeurtenissen kunnen op puur geluk berusten.
- 2) Deze structurele gebeurtenissen creëren sociale banden die de informele controle over het individu verhogen.
- 3) Doordat overtreders trouwen of een baan krijgen worden hun dagelijkse activiteiten gestructureerd en vinden deze plaats in prosociale contexten. Zo worden overtreders afgesloten van "slechte invloeden".
- 4) De veranderde prosociale levensstijl zorgt per definitie ervoor dat overtreders ophouden met overtreden. De ex-overtreder wil zijn nieuw verworven levensstijl niet opgeven door weer een overtreding te begaan.
- 5) De laatste en theoretisch gezien meest belangrijke stelling is dat het proces van stoppen met criminaliteit weliswaar de overtreders beperkt maar hun keuzes niet voorschrijft; de overtreder blijft een *human agent* en kan zelf zijn keuzes maken.

Deze nadruk op human agency is bepalend omdat het principe voorschrijft dat iedere keuze voor het al dan niet overtreden berust op vrije wil. Het is echter lastig om dit begrip empirisch te toetsen omdat het zeer moeilijk meetbaar is.

De tabel op p. 410 geeft een overzicht van de *life-course* theories die besproken zijn.

Rethinking crime: cognitive theories of desistance

Laub en Sampson hadden gelijk in hun conclusie dat *life-course* theoretici meer aandacht moeten hebben voor wat criminelen denken over hun leven als crimineel. De vraag is niet waarom zij een specifieke misdaad hebben begaan maar waarom zij "gevangen" zijn in hun criminele leven. De auteurs beschrijven twee theorieën over dit onderwerp; de *theory of redemption scripts* van Maruna en de *theory of cognitive transformation* van Giordano et al.

Maruna's theory of redemption scripts.

Maruna merkte op in een onderzoek dat hoewel de geïnterviewde individuen uit vergelijkbare achtergronden kwamen en in een vergelijkbare situatie verkeerden, sommigen van hen waren gestopt met crimineel gedrag. Er was iets waarin deze individuen onderscheiden konden worden.

Volgens Maruna hadden de individuen verschillende verklarende verhalen voor hun criminaliteit. De individuen die waren gestopt met hun criminele gedrag hadden een levensverhaal waarin zij alles "goed konden maken". Deze levensverhalen werden door Maruna aangeduid als "redemption scripts". De individuen die nog steeds crimineel gedrag vertoonden beschreven hun leven als "gedoemd tot afwijkend gedrag". Het verhaal van hun lot was een "condemnation script" waarin zij veroordeeld waren tot een crimineel leven door omstandigheden die zij niet konden beïnvloeden. Ze voelden zich alsof ze geen keuze hadden behalve crimineel gedrag.

De "redemption scripts" waren erop gericht om te stellen dat het leven van misdaad dat het individu achter zich had gelaten ook daadwerkelijk achter hem lag; het was nooit zijn ware natuur geweest. Hun verleden had hen tot sterkere mensen gemaakt waardoor ze nu een hoger doel konden dienen.

Maruna's theorie stelt dat het stoppen met criminaliteit niet afhangt van structurele verandermomenten of *human agency* maar juist van een fundamentele, kwalitatieve cognitieve transformatie die hun identiteit beïnvloedt en hen prosocialer maakt.

Giordano et al.'s theory of cognitive transformation

Giordano, Cernkovich en Rudolph probeerden net als Laub en Sampson te verklaren waarom volwassenen ophouden met misdadig gedrag. Ze stelden dat de theorie van sociale banden te deterministisch was. Net als Sampson en Laub waren Giordano et al. ervan overtuigd dat overtreders met intentie handelden en op hun handelen reflecteerden. Hun theorie wijkt echter af van die van Sampson en Laub op het punt van de turning points; Giordano et al. zien deze meer als *mogelijkheden* voor veranderingen in plaats van onontkoombare veranderingen. Ze stelden dat de overtreder zelf bewust ervoor koos om deze mogelijkheden te benutten. Ook gebruikten Giordano et al. een ander begrip dan het begrip van human agency dat Sampson en Laub hanteren. Volgens Giordano et al. manifesteert agency zich als een cognitieve transformatie waarbij vier cognitieve verschuivingen van belang zijn.

- 1) Ten eerste is dat een algemene cognitieve openheid ten aanzien van verandering; de overtreder moet openstaan voor verandering.
- 2) De overtreder moet de *hooks for change*, de mogelijkheden voor verandering, als een positieve ontwikkeling zien.
- 3) De overtreder probeert zich een aantrekkelijke en conventionele vorm van het zelfbeeld eigen te maken en laat zijn oude zelf achter; dit houdt verband met de *redemption scripts*.
- 4) De laatste cognitieve verschuiving vindt plaats wanneer (ex-)overtreders hun gedrag en levensstijl van het verleden herinterpreteren. Het proces van het stoppen met criminaliteit is pas compleet als zij dit gedrag niet meer als positief, geschikt en persoonlijk relevant zien.

The consequences of theory: policy implications

De focus van de life-course theorieën op de kindertijd als incubatieperiode voor ernstig overtrekend gedrag heeft een directe implicatie voor beleid. Als de wortels voor later crimineel gedrag inderdaad in die kindertijd liggen, is het zaak om zo vroeg mogelijk te interveniëren. Deze interventies zijn op drie doelen gericht: het trainen van de ouders, de cognitieve ontwikkeling van de kinderen verbeteren en vroege manifestaties van gedragsproblemen tegengaan. Deze programma's kunnen van voor de geboorte tot de schooljaren uitgevoerd worden. Het overkoepelende doel is risicofactoren voor overtreden wegnemen en het aantal beschermende factoren tegen criminogene risico's verhogen.

Deze strategie van vroege interventie is politiek liberaal. Volgens de theoretici van dit paradigma werken gevangenisstraffen simpelweg averechts omdat ze er eigenlijk alleen voor zorgen dat overtreeders vast komen te zitten in een criminele loopbaan. De life course theorieën passen in deze tijd; los van de strijd tussen politiek links en rechts lijkt er draagvlak te zijn om kinderen te helpen. Er is dan ook veel steun voor vroege interventieprogramma's. Er zijn twee aanvullende overwegingen die de invoering van dergelijk beleid bevorderen.

- 1) Er komt steeds meer bewijs dat vroege interventieprogramma's goed "werken" en toekomstig overtreden voorkomen of verminderen.
- 2) Ook lijkt er bewijs te zijn dat de programma's kosteneffectief zijn.

Naast vroege interventie lijkt uit life-course onderzoek te volgen dat er voor volwassenen die als kind niet "gered" zijn, ook strategieën ontwikkeld moeten worden. Volgens Sampson en Laub is gevangenisstraf ook hier geen goed idee omdat het er juist toe kan leiden dat er meer recidivisme komt; er moet dus een andere oplossing gezocht worden.

Conclusion

In de fase waarin de criminologie zich nu bevindt, lijkt er sprake van een enorme rijkdom aan theorieën. Veel theorieën proberen oude modellen nieuw leven in te blazen of te betrekken in nieuwe inzichten. Ook voorheen onbelichte aspecten komen nu aan het licht. Het valt nog te bezien welke theorie of theorieën de criminologie van de 21^e eeuw zullen beheersen.

Hiervoor zijn twee zaken van belang: ten eerste is het aanhangen van een bepaalde theorie niet iets willekeurig maar wordt dit gekleurd door sociale ervaringen en wereldbeelden van het individu. Ten tweede verandert de sociale context waarin we allemaal bestaan ook continu en ook dit kan leiden tot een (sociale) voorkeur voor een bepaalde theorie.

Dat brengt ons bij de kern van het boek: criminologische theorieën zijn een product van de samenleving die zich in een bepaalde context ontwikkelen en gevolgen hebben voor beleid.

Werken bij JoHo - De ideale studentenbijbanen!

Student-managers (vanaf 10 uur per week)

Als student-manager ben je in één van de JoHo support centers samen met één of twee collega's verantwoordelijk voor het gehele traject rondom het uitgeven van samenvattingen. Een zeer veelzijdige functie waarbij je in 1,5 jaar met alle aspecten van de bedrijfsvoering te maken krijgt.

Profiel:

- Enthousiaste student, binnen de relevante studies
- Zelfstandig en in teamverband kunnen werken
- Geen moeite hebben met zo nu en dan leiding geven en aansturen
- Organisatorische vaardigheden
- Commercieel inzicht

Student-auteurs

Voor het maken van de boekuittreksels en samenvattingen, maken wij gebruik van ervaren auteurs, voornamelijk Masterstudenten en/of (pas-)afgestudeerden. De hulp van studenten die het vak volgen is echter hard nodig om ons aanbod perfect te laten aansluiten op de wensen van de student!

Dus:

1. Heb jij aanleg om netjes en overzichtelijk te schrijven en wil je deze vaardigheden verder ontwikkelen? Vind je deadlines geen probleem en vind je het prettig om in je eigen tempo daar naartoe te werken? Word dan **student-auteur!** Als student-auteur help je JoHo met het verbeteren van de samenvattingen, door bijvoorbeeld bestaande samenvattingen te controleren op inhoud en spelling, het schrijven van aanvullende teksten en het maken van collegeaantekeningen.
2. Naast de verdiensten voor de gemaakte opdracht verbeter je ook je schrijfvaardigheden en krijg je gratis hulpguides om effectiever te studeren en beter je tentamens voor te bereiden.

Studie-coördinatoren (4 tot 8 uur per maand)

- Sta jij graag veel in contact met je medestudenten en ben jij van alles op de hoogte rondom je studie? Zoek je een bijbaan voor maar enkele uren in de maand, die perfect aansluit bij je werkzaamheden voor je studie? Word dan **studie-coördinator!** Als studie-coördinator help je JoHo met het verzamelen van alle relevante info voor jouw studie en zorg je ervoor dat je medestudenten weten wanneer de samenvattingen beschikbaar zijn. Tevens help je JoHo met het vinden van nieuwe auteurs en je medestudenten met een passende bijbaan.
- Naast de vaste verdiensten per maand, maak je gratis gebruik van een groot deel van de samenvattingen voor jouw studie

Interesse in een van bovenstaande functies? Stuur je motivatiebrief en CV naar: personeelszaken@joho.nl t.a.v de procescoördinator P&O (je hoeft de mail niet persoonlijk aan iemand te richten). Heb je nog vragen dan kan je iedere dinsdag tussen 12.00 en 17.00 uur via 088-3214567 contact opnemen met de Procescoördinator P&O.

Europass: Essentieel voor je internationale carrière

Wil je werken, studeren of stage lopen in het buitenland? Dan is het belangrijk dat je in het buitenland duidelijk maakt wat je weet en wat je kunt. Europass is een set gratis documenten in alle Europese talen, waarmee werknemers hun vaardigheden en talenten kunnen laten zien. De basis van Europass is het Europass CV, de Europese standaard, dat je naar wens kunt aanvullen met documenten over je taalvaardigheid, je werkervaring en je diploma's.

www.europass.nl